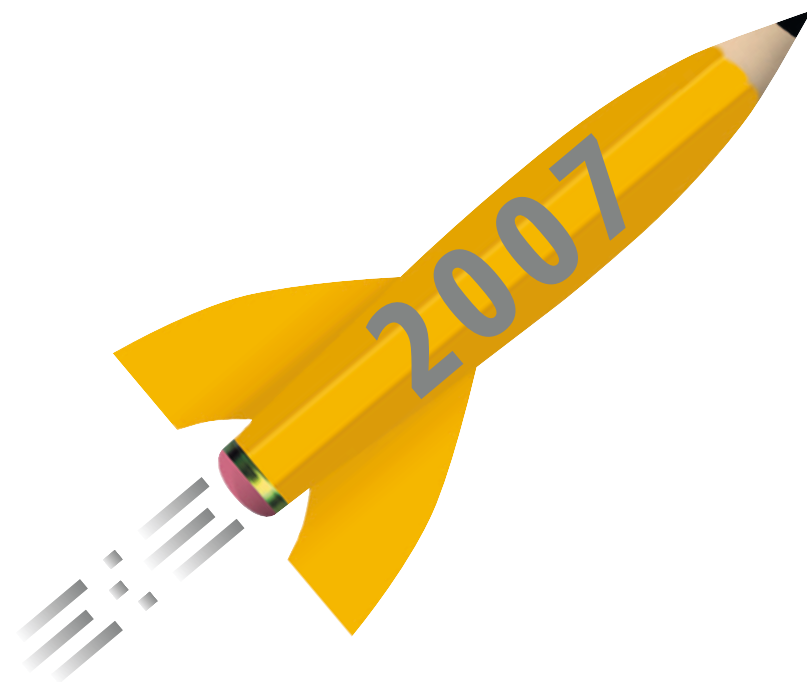

LæseRaketten

LæseRaketten 2007

Er udgivet af IBIS som led i den årlige, globale kampagne for alle børns ret til uddannelse.

En særlig tak til forfatterne og illustratorerne, som har stillet deres materiale gratis til rådighed.

Forfatterne: Josefine Ottesen, Dorte Roholte, Kenneth Bøgh Andersen, Jens Kovsted, Benny Andersen, Cecilie Eken og Bent Faurby.

Illustratorerne: Naja Schønemann, Kim Svarer, Flemming Quist Møller, Irene Hedlund, Claus Rye Schierbeck og Dina Gellert.

Tak for konsulentbistand: Lisbeth Thorsen, Mette Rose Nielsen og Anita Bondesskov Nygaard.

LæseRaketten 2007 er udgivet med generøs støtte fra:
Dansk lærerforenings Forlag A/S, Nørhaven A/S, Danida,
Center for Undervisningsmidler og Den Europæiske Union (EU).

Indholdet i LæseRaketten 2007 er udelukkende IBIS' og forfatternes ansvar og må på ingen måde ses som et udtryk for donorerers eller sponsorers synspunkter.

Redaktion: Joachim Maxen/IBIS,
Helle Svane Boutrup/Dansk lærerforenings Forlag A/S

Forsideillustration: Naja Schønemann

Bagsidefotos: Rune Geertsen, Mikkel Østergaard, Hanne Selnæs,
Arne Simonsen, Elsebeth Aller og Lotte Ærsøe

Layout: Dorte Cappelen/Dansk lærerforenings Forlag A/S

Tryk: Nørhaven A/S

1. oplag

Copyright: Forfatterne, illustratorerne, fotografene og IBIS, 2007

Distribution: IBIS, Nørrebrogade 68b, 2200 København N

www.ibis.dk

Tlf.: 3535 8788

ISBN: 978-87-87804-27-1

Kopiering til undervisningsbrug er tilladt med kildehenvisning.

Indhold

Velkommen om bord i LæseRaketten	5
Selvfølgeligt forord	6
AF BENNY ANDERSEN	

LæseRaketten sender Hele Verden i Skole	7
---	---

HØJTLÆSNING

Isbjørnen kommer	10
AF BENT FAURBY	

Tsungkierne – vandets ånder	20
AF MARIA KIRSTINE HUSUM	

Den magiske sten	23
AF DORTE ROHOLTE	

TRIN 1

At kunne skrive sit navn	33
AF JETTE LUNA	

Vind-hesten	38
AF JOSEFINE OTTESEN	

Achuar-børnenes læsebog 1	50
-------------------------------------	----

Peru og achuar-indianerne	51
AF MARIA KIRSTINE HUSUM	

TRIN 2

Konge for en uge	55
AF JENS KOVSTED	
Achuar-børnenes læsebog 2	67
En god uddannelse er en menneskeret	70
Kocho kom i skole under træet	73
AF HANNE SELNÆS	
Hængekøjen	77
AF JETTE LUNA	
Heksens Briller	80
AF KENNETH BØGH ANDERSEN	
En Sikker Vinder	90

TRIN 3

Diana og den forurenede flod	92
AF RUNE GEERTSEN	
Herskerens Historie	95
AF CECILIE EKEN	
Uddannelse for alle inden 2015	103
Yuca skal tygges grundigt, før det spyttes ud	106
AF MARIA KIRSTINE HUSUM	
Skolen er det bedste sted at arbejde	109
Forfatterne og illustrаторerne	111

Velkommen om bord i LæseRaketten

Vi er glade for at kunne byde dig velkommen om bord i LæseRaketten 2007! For dig, der ikke har været med før, er LæseRaketten en bog, IBIS har opfundet for at sende børn i hele verden i skole. Det lyder måske mærkeligt, men der er faktisk 80 millioner børn rundt om i verden, der ikke kommer i skole og derfor aldrig lærer at læse. Bogen er en del af den kampagne, vi kalder Hele Verden i Skole. Vi har kaldt bogen for 'LæseRaketten', fordi der skal raket fart til for at få alle børn i verden i skole.

Når du læser i LæseRaketten, er du sammen med millioner af børn fra hele verden med til at sætte fokus på børns ret til uddannelse. Du er med til at minde verdens præsidenter og statsministre om, at de skal gøre noget for at få alle børn i skole.

Vi vil gerne give dig en god læseoplevelse i selskab med nogle af landets bedste børne- og ungdomsførfattere og samtidig give dig et indblik i skolegang fjerne steder i verden. I år lander LæseRaketten dybt inde i den kæmpestore Amazonas-regnskov i Sydamerika. Her lever achuar-indianerne. Achuar-indianernes børn har brug for din hjælp til at få en god skolegang og til at sikre deres hjem i regnskoven. Spørg din lærer, hvordan du kan være med.

God læselyst!

Selvfølgeligt forord

»Hele verden i skole«. Selvfølgelig. Uddannelse er en forudsætning for ligeværd og selværværd.

Et lille historisk tilbageblik: Rytterskolerne i slutningen af 1700-tallet, senere fulgt op af højskolebevægelsen, fører i lige linje op til de nuværende skoleforhold her i landet; har med andre ord dannet forudsætningen for ligeværd, selværværd, velfærd. For os en selvfølge.

Som det naturligvis burde være for resten af verden.

Men det selvfølgelig er ikke altid så selvfølgeligt, som det burde være. Så det må og kan der gøres noget ved.

Det er netop, hvad IBIS og LæseRaketten gør, og hvad du kan være med til at gøre.

I tilgift får du en række gode historier og illustrationer om emnet »Alle børn i skole inden 2015« – en ordentlig mundfuld. Men i betragtning af hvor langt man har nået siden LæseRaketten steg til vejrs i 2003, er det ikke urealistisk. Og sandsynligheden for et gunstigt resultat øges, jo flere af os der bakker projektet op.

Og endelig er det jo ingen skade til, at vi undervejs kan more os og undre os over alle de gode fortællinger og tegninger.

»At gavne og fornøje, hav stedse det for Øje«, som Wessel udtrykte det engang.

Hele verden i skole? Selvfølgelig!

Benny Andersen

LæseRaketten sender Hele Verden i Skole

Verdens præsidenter og statsministre er enige om, at alle børn har ret til at få en god uddannelse. For syv år siden lovede de, at alle børn skal gå i en god skole. Men løftet er ikke opfyldt endnu. 80 millioner børn i verden går stadig ikke i skole. Der er stor risiko for, at de aldrig får den uddannelse, de er blevet lovet. Det må der gøres noget ved! Det er det, Hele Verden i Skole handler om.

Når LæseRaketten bliver fyret af på de danske skoler, betyder det samtidig, at Hele Verden i Skole-kampagnen er skudt i gang. Flere millioner børn og unge fra hele kloden er med, når vi holder aktivitetsuge fra den 23.-29. april 2007. Det er ugen, hvor børn og unge over hele verden gør opmærksom på alle børns ret til skolegang.

Du og din klasse kan igen i år være med i aktivitetsugen og huske verdens ledere på, hvad de har lovet. Alle skoler i Danmark inviteres til at farvelægge og dekorere figurer af mennesker, der holder hinanden i hånden. Figurerne skal vise, hvordan vi når målet om at få alle børn i skole. Vi er nemlig nødt til at stå sammen for at vise verdens ledere, at vi ikke har glemt deres løfte om en god skolegang til alle verdens børn.

Foto: Lotte Ærsøe

Måske var du med sidste år, da vi slog rekorden for Danmarks længste plakat? Mere end 14.000 danske elever havde farvelagt og dekoreret tegninger med budskabet om børns ret til en lærer. Tegningerne blev samlet til en 2,1 kilometer lang plakat, som elever og lærere i fællesskab samlede foran Folketinget på Christiansborg slotsplads i København.

IBIS hjælper børn til en god uddannelse

IBIS arbejder for, at børn i fattige lande i Afrika og Latinamerika kommer i skole. Mange børn i disse lande kan ikke skrive deres eget navn eller regne ud, hvad varerne koster, når de køber ind. De har nemlig aldrig gået i skole, fordi familierne er for fattige til at betale for skolebøger og uniformer. Børnene skal ofte arbejde i stedet, så familien kan få noget at spise. Hvis børnene ikke får en uddannelse, må de leve

i fattigdom resten af deres liv. IBIS samarbejder derfor med landenes regeringer, lærere og forældre for, at flere børn kommer i skole. IBIS mener, at børn skal gå i skole og ikke arbejde på fabrikker eller som tjenestefolk i byer langt fra deres hjem.

Chat med forfatterne og IBIS

Klik ind forbi vores hjemmeside www.ibis.dk/abc, hvis du gerne vil vide mere om børn og skolegang i u-lande. Her kan du læse mere om børnene fra Perus Amazonas, chatte med forfatterne fra LæseRaketten, downloade sjove mobilspil, udfordre dine klassekammerater i svære quizzes og meget mere.

Isbjørnen kommer

AF BENT FAURBY

ILLUSTRERET AF IRENE HEDLUND

»Hej Søren.« Josef fik øje på sin bedste ven. De havde kendt hinanden, siden de gik i børnehave, og de talte sammen på en blanding af dansk og grønlandsk. »Glæder du dig til i morgen?«

»Ja,« råbte Søren tilbage. »Gør du ikke det?«

»Jo! Men mest til gaverne.«

»Gaverne?« Søren så forbavset på sin ven. »Får du gaver?«

Sørens far var lærer i Upernavik, en af Grønlands nordligste byer. Og hans far havde da aldrig sagt noget om, at man fik gaver, fordi man skulle begynde i første klasse.

»Ja, da!« Josef smilede over hele femøren. »Både mine fire onkler og min farfar kommer på besøg i morgen, når jeg er kommet hjem fra skole. Og de har selvfølgelig gaver med.«

»Hold da op. Det må jeg hjem og fortælle min mor. Hun har garanteret ikke købt gaver til mig.« Søren stak i løb hen ad vejen og var lige ved at falde over en af de mange hunde, der løb rundt på vejen.

»Vi ses i morgen,« råbte Josef.

Da Josef næste dag mødte op til sin første skoledag, kiggede han sig om efter Søren. De havde aftalt at sidde sammen. Men han kunne ikke få øje på Søren.

»Hvor er Søren?« spurgte han Sørens far, der netop kom gående gennem skolegården.

»Han er syg,« lød svaret. »Søren har kastet op hele natten, så han kommer ikke i dag.«

»Øv!« sagde Josef. »Vi skulle ellers sidde sammen.«

»Så må du hellere holde en plads til ham,« sagde Sørens far, inden han forsvandt ind i skolen.

1.a's lærer var lige kommet fra Danmark et par dage før. Nu skulle han være klasselærer og have 1.a til dansk og matematik.

Læreren stod lidt og så ud over sin nye klasse. Så gik han ned til Daniel, der sad på første bord.

»Jeg heder Bent,« sagde han på dansk og pegede på sig selv. »Hvad hedder du?«

Daniel pillede sig genert i næsen.

»Jeg hedder Bent,« sagde han til sidst og pegede på sig selv. »Hvad hedder du?«

Læreren så sig om i klassen i håb om, at nogen kunne hjælpe ham. Men nu begyndte alle børnene i kor at sige. »Jeg hedder Bent. Hvad hedder du?«

Josef sad lidt og morede sig indvendigt. Så fik han ondt af den nye lærer.

»Jeg hedder Josef,« sagde han på dansk. »Ham der er Daniel, og hun hedder ...« Han fortsatte, indtil han havde remset alle navnene op.

»Det var slet ikke så svært at gå i skole,« tænkte Josef, da han et par timer senere var på vej hjem fra skole. Han havde allerede lært tre bogstaver og tallene til ti. Nu glædede han sig til at komme hjem og vise, hvad han havde lært.

»Tillykke,« sagde hans farfar og stak ham en pakke i hånden, så snart Josef kom ind ad døren.

»Tillykke med, at du er begyndt i skolen,« sagde hans onkler og tanter, der alle havde gaver med.

»Hvorfor siger man i grunden tillykke?« spurgte Josef sin farfar.

»Fordi det er en lykke at lære at læse og skrive,« sagde farfar alvorligt. »Det er ikke så mange år siden, at det kun var få børn her i byen, der kom i skole. Men hvis du vil have et ordentligt arbejde, når du bliver stor, så bliver du nødt til at kunne både læse og skrive og regne.«

»Jeg kan da bare tage ud og fange sæler,« sagde Josef.
»Det behøver man da ikke at kunne læse for.«

Farfar lo. »Vi kan altså ikke alle sammen leve af at fange sæler.«

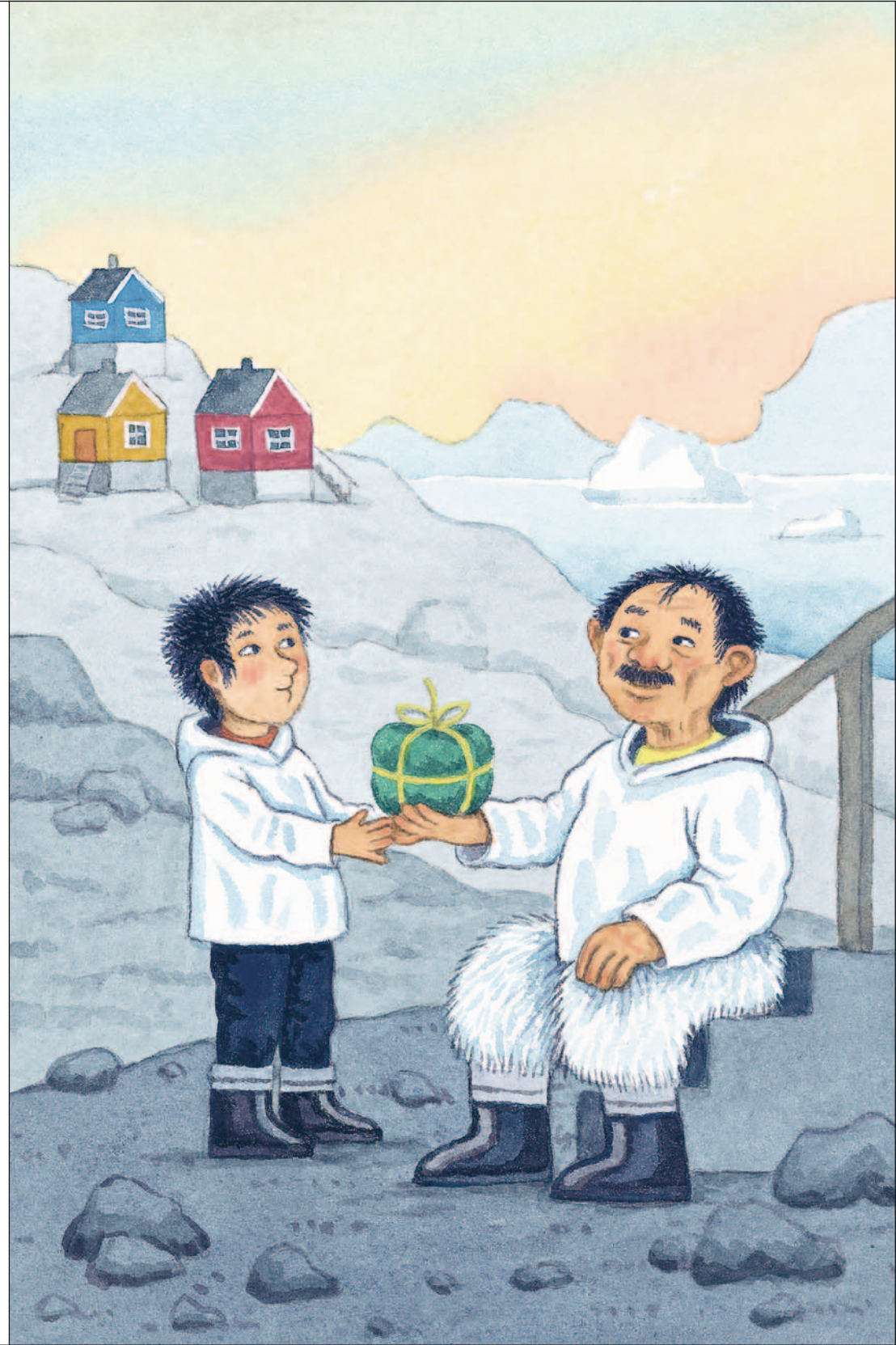
»Far kan,« sagde Josef.

»Ja, men han er også den sidste her i byen, der lever af fangst. Alle andre har et job, hvor de får løn hver uge.«

En dag sidst i januar kom Josefs far op på skolen.

»Josef kommer ikke i skole før til juni,« sagde han til Bent, »Vi flytter ud i en lille fangsthytte på den ø, du lige kan skimte derovre.« Han pegede ud af vinduet. »Jeg lever jo af at fange sæler, og dem er der ikke mange tilbage af herinde ved

byen. Jeg håber ikke, Josef kommer for meget bagefter de andre i klassen imens.«

»Josef er min dygtigste elev,« sagde Bent. »Han er allerede bedre til at læse og regne end de fleste i 2. klasse. Jeg giver ham nogle bøger med, så skal det nok gå.«

»Fint,« sagde Josefs far. »Kom så Josef. Vi skal af sted allerede i eftermiddag.«

Ude i fangsthytten lå Josef i sin køje og gumlede på et stykke rå sællever. Hans mor havde lige flået den sæl, faderen var kommet hjem med. Og rå sællever var hans livret.

Det var nu tre måneder siden, han havde været i skole, og han savnede Søren. Hans storebror var med deres far ude og fange sæler, og hans tre små søstre gad han ikke lege med.

Han kiggede over på den hylde, hvor hans skolebøger lå. Nu skulle han vist også snart begynde at se i dem. Men der var ikke ret meget lys ude i hytten, og de små forstyrrede ham hele tiden. Nå! Deres lærer havde jo også sagt, at han var lige så dygtig som én i 2. klasse, så de bøger kunne få lov at blive liggende lidt endnu.

Han fandt sin lille salonriffel frem og gik udenfor. Var det ikke en sæl, der lå der bag den store isklump derhenne? Hurtigt lagde han sig ned og begyndte forsigtigt at kravle hen mod sælen. Han kunne lige se dens sorte snude. Bare den nu ikke hørte ham og forsvandt ned i et hul i isen.

Så! Nu var han så tæt på, at han turde skyde. Han trykkede på aftrækkeren, og der lød et højt PLING! I en fart løb han hen mod sælen, for at den ikke skulle forsvinde. Så fiskede

han den sorte dåse op, som han havde sigtet på. Han havde ramt plet. Der var en bule lige midt i dåsen.

Hvor var hans storebror heldig. Han måtte komme med deres far ud og skyde sæler, mens Josef bare gik rundt ved hytten og skød efter dåser og legede, at det var sæler. Men i går havde han skudt en rype, og hans far havde rost ham og sagt, at når han blev 12 år, måtte han få en rigtig riffel.

Et par dage senere kaldte Josefs far på ham. Josef kunne se, at hans far havde spændt sine hunde for slæden.

»Vil du med?« råbte hans far. »Jeg skal ud og se til mine net.«

Josefs far havde spændt et net ud mellem to af sælens åndehuller. Nu håbede han på, at den var gået i nettet.

I en fart fik Josef sin anorak af sælskind på og sprang op på slæden. Hundene var rigtig i hopla, og det gik i fuld fart ud over isen. Indimellem frøs Josef, men så hoppede han bare af slæden og løb et lille stykke, til han havde fået varmen igen.

De nåede ud til de to åndehuller, og Josef var spændt på at se, om der var gevinst. Hans far begyndte at hale nettet ind. Det var tungt, og Josef kunne se, at hans far smilede bredt. Han skyndte sig hen for at hjælpe.

Kort efter lå der en stor sæl oppe på isen.

Men pludselig begyndte hundene at hyle og blive urolige. Josef så sig om til alle sider. Mon det var en anden hundeslæde, der var på vej hen mod dem? Hundene kunne måske lugte de andre hunde.

Men hvad var det? Omme bag et stort isfjeld, der var frosset inde i isen, fik han øje på noget, der bevægede sig.

Nu blev hundene helt tossede. De hev og sled i de liner, de var bundet sammen med. Men Josefs far havde tøjret dem så godt, at de ikke kunne komme fri. I stedet gæde de højere og højere.

»Far! Se!« råbte Josef og pegede. »Det er en isbjørn.« Han skyndte sig hen til sin far.

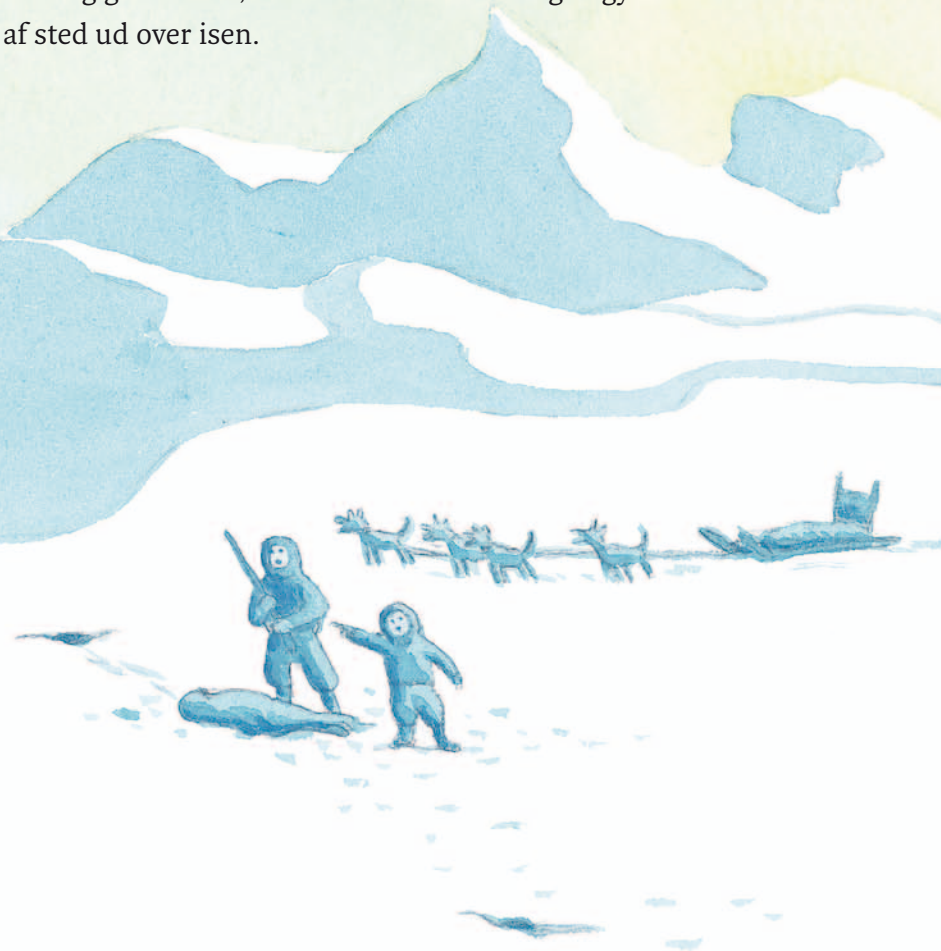
»Tag det roligt,« sagde hans far. »Jeg tror ikke, den kommer herhen.«

Men det gjorde bjørnen. Den kom nærmere og nærmere.

»Den kan lugte sælen,« sagde Josefs far og fandt sin riffel frem fra slæden.

»Skyd den, far!« råbte Josef og gemte sig bag slæden.

Josefs far skød lige op i luften. Bjørnen stoppede op. Den stod og gloede lidt, inden den vendte om og begyndte at luske af sted ud over isen.

»Hvorfor skød du den ikke?« sagde Josef skuffet og så på sin far.

»Fordi isbjørne er fredet her i området. Man må kun skyde en isbjørn, hvis den angriber.«

»Det gjorde den da også,« sagde Josef. »Den var lige ved at æde os.«

Hans far lo. »Din fantasi fejler i hvert fald ikke noget. Men kom nu her og hjælp mig med at få sælen op på slæden.«

Det var en stolt Josef, der sad oven på sælen, da de kørte op foran deres lille hytte. Han følte næsten, at han helt selv havde fanget sælen.

Tiden gik hurtigt. Det blev lysere og lysere i vejret, og haven begyndte så småt at smelte. Det var på tide at vende hjem til byen igen.

Josef pakkede sine ting sammen. Hov! Der lå hans skolebøger jo. Han havde næsten helt glemt dem, og i alle de måneder, de havde boet i hytten, havde han ikke kigget i dem en eneste gang.

Et par dage senere sagde de farvel til deres lille hytte og kørte hjemad. Slæden var tæt pakket med sælskind, så der var kun plads til pigerne. De andre måtte gå eller løbe ved siden af slæden.

Josef glædede sig til at se Søren igen og til at komme i skole. Men det gik nu ikke helt, som han havde regnet med. Deres lærer var ellers glad for at se ham igen, og allerede i den første time bad han Josef læse op af læsebogen fra den side, de andre var nået til.

Josef gloede og gloede i bogen. Hvad var det nu, det første bogstav hed? Mon det var et P?

»Læs bare,« sagde Bent. »Jeg ved jo, du kan.«

Men det kunne Josef ikke. Han kunne kun genkende et par af bogstaverne. Resten havde han glemt i løbet af vinteren. Han skulle vist have kigget i bogen derude i hytten, men nu var det for sent.

Det gik ikke bedre i matematiktimen. Bent skrev nogle tal op på tavlen og bad Josef om at lægge tallene sammen.

»Øh!« sagde Josef og begyndte langsomt at tælle på fingrene. Imens sad alle de andre med hånden oppe.

»Jamen, Josef!« sagde læreren fortvivlet. »Du kan jo slet ingenting mere.«

Josef sad lidt uden at svare. Så kiggede han op på sin lærer.

»Det kan du tro, jeg kan.« sagde han stolt. »Jeg har fanget sæler i net og selv hevet dem op af vandet. Jeg har skudt en isbjørn, næsten i hvert fald, og jeg har ...«

Josef begyndte at fortælle om alt, hvad han havde oplevet ude i hytten, og de andre lyttede med store ører og åbne munde.

I næste frikvarter legede alle børnene: *Isbjørnen kommer*. Og Josef fik lov til at være bjørnen.

Tsungkierne – vandets ånder

AF MARIA KIRSTINE HUSUM

Rundt om i verden findes der mange fortællinger om, hvordan verden blev til. Hvert folk har sin fortælling, og hver fortælling er vidt forskellig alt efter, hvor i verden man bor. Måske har du selv hørt mere end én historie om, hvordan verden blev til? Nu skal du høre, hvordan verden blev skabt, hvis man spørger achuar-indianerne i Amazonas-regnskoven.

Det hele begyndte for mange, mange år siden. I tiden før verden blev skabt, levede en meget magtfuld gud, hvis navn var Yus. En dag skabte han stjernerne, og med al sin styrke og et stort pust skabte han også jorden. Herefter skabte Yus menneskene. Senere sendte han sin søn til jorden. Sønnen hedder Etsa og er Solen. Han skulle forvandle nogle af menneskene til dyr og planter. Da det var gjort, havde Etsa skabt den verden, vi lever i, med mennesker, dyr og planter.

Derfor synes achuar-indianerne, at Etsa er den mægtigste af skaberne. Det er Etsa, der får træer, planter og alt levende til at gro og vokse. Og med hans kraft kommer menneskene ikke til at mangle noget.

Achuar-indianerne fortæller, at verden er inddelt i flere dele. På jorden bor menneskene, og over dem findes stjernerne og skyerne. Jordkloden flyder oven på en uendelig stor mængde vand, hvor der hverken findes dyr, ånder eller mennesker. Fra det vand opstår floderne. I floderne er der masser

Illustration fra achuar læsebog

af liv. Her bor alle de farvestrålende fisk, men også vandets ånder, der kaldes tsungkierne. Tsungkierne bor de steder, hvor vandet er allerdybest, eller langt, langt inde under vand-

faldene. De bestemmer over floderne og alle de dyr, som bor i floderne.

Tsungkierne ser ud helt ligesom mænd og kvinder, men vi mennesker kan ikke besøge dem eller tale med dem. Det er kun landsbyens shaman, der kan det. Han er en slags trolldmand, der har forstand på planter, medicin og ånder.

Tsungkierne har en konge. Kongen sidder på en trone. Men tronen er ikke en helt almindelig kongetrone. I stedet for en guldbelagt stol med enorme diamanter sidder han på en sammenrullet boaslange. På hovedet har han en stor rokke som krone, stenbidere som sko og en krabbe som ur. De andre tsungkier har ikke nogen trone. Når de skal sidde ned, bruger de skildpadder som stole, og krokodillerne slænger de sig i, som om de var liggestole.

Tsungki-kongen har også husdyr. Det er mest farlige dyr som den sorte panter, de store boaslanger og den kæmpestore anaconda. Han holder nogle gange dyrene indespærret, så de ikke angriber os mennesker. Men i regntiden, når vandet i floderne stiger, slipper han dyrene løs, så de kan jage og skaffe sig føde.

Det er ikke kun fisk, der boltrer sig sammen med tsungkierne i floderne. Der lever også en masse delfiner. Delfinerne er gode venner med tsungkierne, og de kan endda forvandle sig til mennesker.

Om natten kan man nogle gange høre sang og musik fra vandet. Det er tsungkierne, der holder fest dybt nede i vandet.

Nu ved I, hvordan achuar-indianerne tror, verden blev skabt, og hvordan vandets ånder bor. Hvordan tror I, verden blev skabt, og findes der virkelig ånder i vandet?

Den magiske sten

AF DORTE ROHOLTE

ILLUSTRERET AF KIM SVARER

Asta vågner halvt op og føler, at det er en særlig dag. Hun ligger lidt og tænker. Det er bare onsdag. Hvad er det nu med onsdag? Noget borer sig ind i nakken på hende. Hun mærker efter med hånden. Det er den bog, hun lå og læste i til langt ud på natten. Bogen om den magiske sten. Bogen handler om en pige, der finder en magisk sten. Med stenen i hånden kan hun få alt til at ske. Den var rigtig god. Asta ville ønske, hun havde sådan en sten. Hun hiver bogen frem og lader den glide ned på gulvet. Hun nåede at læse den færdig. Men til

gengæld nåede hun ikke at få lavet sine lektier til dansk. Og de skulle være færdige i dag. Onsdag. Sidste chance, sagde deres lærer Mette i går. Sidste chance for at undgå ballade og seddel med hjem.

Nu er Asta helt vågen. Hun kommer op at sidde og sætter sine fødder ned på det kolde gulv. Ovre på bordet ligger hæftet og bogen til dansk. Opgaven var noget med nutids -r. Der var tyve sætninger, og hun skulle i hver enkelt sætning afgøre, om der skulle et -r i enden af udsagnsordet eller ikke. Men hun har kun nået at lave én eneste sætning.

- Morgenmad nu! råber mor og slår på døren. - Asta, Anders! Er I oppe?

- Er oppe! råber Asta tilbage.

Fra rummet ved siden af kan Asta høre, at hendes storebror Anders brummer et eller andet til svar.

Hun kommer i tøjet i en fart, og hun fejer bog og hæfte ned i sin rygsæk. De skal have dansk i første time. Hun kan ikke nå at lave det. Mette bliver sur.

- Har du ordnet dine ting? vil mor vide, da Asta sidder ved bordet og spiser.

- Ja ja, svarer Asta og kigger ned i sit krus med mælk.

Anders er ikke dukket op endnu, så mor går hen og banker på hans dør igen. Asta kan høre dem tale sammen. Lidt efter kommer mor ud i køkkenet igen.

- Han siger, han først skal møde klokken ti, sukker hun.

Asta siger ikke noget. Anders er fire år ældre end hende.

- Jeg er nødt til at løbe nu, siger mor og giver Asta et kys.
- Kan du have en god dag!

- Tak i lige måde, svarer Asta. Hun ser efter mor og tænker på den seddel, hun måske har med hjem i dag. Det er

ikke første gang, og mor vil ikke blive glad for det. Bare hun havde fået lavet de lektier, før hun begyndte at læse i bogen.

Asta rydder af bordet og gør sig klar i en fart. Hun tager jakken på og stikker fødderne i sine støvler.

Av!

Der er en sten i den ene støvle. Det er sært, for det var der da ikke i går.

Asta lader hånden glide ned i støvlen. Stenen er lille og rund. Den ligner næsten en grå perle. Men det er en sten. Hun ser på den, mens hun tænker på den magiske sten i bogen. Den var flad, sort og blank. Men man kan jo aldrig vide. Hun lukker øjnene, knuger hårdt om stenen og mumler: *Jeg ønsker, at mine lektier er lavet!*

Så lægger hun stenen i lommen og skynder sig ud til cyklen. Det tager ti minutter at cykle til skole. På vejen tænker hun på Mette. Mette kan være meget sød, men nogle gange er hun bare så sur. Asta når ind på cykelstien, hvor hun ikke behøver at passe så godt på bilerne. Hun stikker hånden i lommen og mærker stenen. Hun klemmer hårdt sammen om den og ønsker: *Bare der sker et eller andet, så Mette ikke kommer i skole i dag.*

Så får de enten en vikar, som læser op eller lader dem se en film. Eller også får de bare lov at sidde og tegne.

Nu kan Asta se skolen. Hun vinker til nogle af de andre fra klassen og følges hen til cykelskuret med Julie.

– Har du lavet lektier? spørger Julie. Asta og Julie sidder ved samme bord.

– Nej, har du? siger Asta.

Julie nikker. – Mette sagde i går, at ellers fik vi seddel med hjem.

De låser deres cykler. Langt borte kan de høre en sirene. De lytter lidt.

– Det er politiet, siger Julie.

– Nej, det er en ambulance, det er nemt at høre forskel, siger Mads fra deres klasse. Han har sat sin cykel ved siden af deres.

Asta og Julie går over skolegården. Det har ringet ind. Børn myldrer forbi dem og ind på gangen. Asta tager jakken af og hænger den på en knage udenfor. I sidste øjeblik tager hun stenen op af lommen og beholder den i hånden.

Der er meget støj inde i klassen. Mette er ikke kommet endnu. Asta og Julie sætter sig ned. Philip og Rasmus kæmper oppe ved tavlen. Philip er den stærkeste. Han bliver ved

at slå Rasmus i hovedet med en bog. Rasmus lader, som om han er ligeglad. Men Asta kan se på ham, at det gør ondt. Hun kan godt lide Rasmus. Philip er tit så voldsom. Der er ikke nogen, der tør blande sig.

Asta knuger hårdt om stenen. Hun ønsker: *Bare Philip ville slå verdens største prut og blive helt til grin.*

Hun har kun lige nået at tænke det, så sker der noget oppe ved tavlen. Først lyder der et stort brag. Så holder Philip op med at slå Rasmus og flytter begge sine hænder om på sin bagdel.

– Av! flyver det ud af ham.

– Fy for pokker, hvor er du klam, Philip! råber Marie. Hun sidder tæt ved tavlen. Marie er den kønneste pige i klassen. Alle drengene kan godt lide Marie.

Nu holder Marie sig for næsen og ser med afsky på Philip. Flere af de andre giver sig også til at råbe op.

– Her stinker, bliver der råbt.

– Det er bare for ulækkert!

– Er du rådden indeni eller hvad?

Philip har et udtryk af panik i øjnene. Han bliver ved at holde sine hænder bagpå, mens han sidelæns løber ud af klassen. De andre griner af ham. Rasmus griner også. Han sætter sig på sin plads og tager sine bøger frem.

– Det havde Philip rigtig godt af! mumler Julie i Astas øre.

Asta nikker. Men hun siger ikke noget. I stedet åbner hun hånden og ser på den lille, grå sten. Kan det passe? Nej, det kan ikke være den sten, der var skyld i det. Heller ikke hendes ønske. Den slags sker ikke. På den anden side ... Større prut har hun aldrig hørt. Og Philip er faktisk blevet helt til grin. Klassen bliver ved at tale om det og grine af ham.

Nu kommer inspektøren ind. Han hedder Møller og er kendt for at være ret skrap. Han rømmer sig, og der bliver stille.

- Mette Lund er ikke mødt i dag, siger han.

Marie rækker en hånd op.

- Er hun syg? spørger hun.

Møller slår ud med armene.

- Det ved jeg ikke. Hun har ikke ringet. Måske er der sket noget for hende på vej til skolen. Indtil videre må I tage jeres bøger frem og læse selv. Jeg lader døren stå åben, og jeg kommer og ser til jer igen om lidt.

Han går igen. Først er der stille, men så giver nogle af de andre sig til at snakke. Ingen tager bøger frem. Ikke andre end Asta.

Hun har det lidt sært. Mette kommer altid i skole. Det er et mystisk tilfælde, at hun ikke kommer i skole netop i dag. Asta lader stenen rulle rundt inde i hånden. Hvad var det nu, hun ønskede? Ikke at Mette skulle komme til skade eller noget. Nej, hun havde tænkt: *Bare der sker et eller andet, så Mette ikke kommer i skole i dag.*

Det var det hele. Hun har ikke ønsket noget ondt. Men »et eller andet« kan jo være hvad som helst.

Julie giver hende et skub med albuen. - Asta, hvisker hun.
- Kan du ikke huske, vi hørte den sirene lige før? Mads sagde jo, det var en ambulance. Måske har det noget med Mette at gøre. Måske er hun blevet kørt ned af en lastbil på vej hen til skolen!

Asta stirrer på Julie. Hun føler sig tør i munden.

- Det tror jeg ikke, siger hun og slår op i hæftet. Nu kan hun skynde sig at lave de lektier. Indeni har hun lige bestemt sig for, at hun i fremtiden altid vil lave sine lektier.

- Hvor er du fuld af løgn, siger Julie og peger i Astas bog.
- Du har jo lavet det!

Asta blinker mod bogen. Det er sandt, hvad Julie siger. På en måde. For alle de tyve sætninger er parate. Nogle af ud-sagnsordene i nutid har et -r i enden. Andre har ikke. Men det er bare ikke Asta, der har lavet det. Med ét har hun det ikke så godt. Alt bliver åbenbart, som hun ønsker. Det er fint nok, at hendes lektier er blevet lavet. Det var også fint nok, at Philip blev til grin. Men det er ikke ret godt, hvis der er sket noget med Mette.

Asta ser Mette for sig. Hun har haft Mette lige siden første klasse. Mette har lært hende at læse. Og Mette var så rar ved hende, dengang Astas hund døde. Asta kan komme på masser af gange, hvor Mette har været rigtig sød.

Nu kommer Møller ind igen.

- Kan I så være stille! siger han. - Vi har ikke hørt noget fra Mette endnu, men jeg er ved at skaffe en vikar.

I det samme lister Philip ind i klassen igen. Han er helt våd bagpå. Han vil ned på sin plads, men Møller stopper ham.

- Hvad er det med dig? siger han og ser på Philips bukser.
- Har du fået buksevand?

- Nej! hvæser Philip og sætter sig. Han er ildrød i ansigtet. Hele klassen griner af ham.

- Stille! siger Møller. - Jeg er tilbage igen om et øjeblik!

Asta føler sig svimmel, og hun har lidt kvalme. Hun er næsten bange for den runde, grå sten. Det var jo slet ikke hendes mening at skade nogen. Slet ikke. Og det hele var bare, fordi hun ikke havde fået lavet de lektier. Hun føler sig lidt bange. Hun skæver til Philip, som sidder bøjet over sine bøger. Måske er der aldrig nogen, der vil opdage, at det hele

er hendes skyld. Hendes og den grå stens. Men det værste er, hvis der er sket noget med Mette.

Asta får en ny idé. Hun knuger om stenen og hvisker:
Der må ikke være sket noget med Mette.

Julie kigger på hende. – Hvad er det, du mumler?

– Ikke noget, svarer Asta. Hun ser hele tiden hen på døren. Men Mette kommer ikke ind. Er stenen holdt op med at virke? Eller kan man bare ikke ønske et ønske om? Måske skal hun prøve med et andet ønske.

Hun knuger så hårdt om stenen, at den skærer sig ind i hendes hånd. *Maries hår skal blive blåt.*

Asta stirrer på Marie. Men Maries hår bliver ved at være lyst. Det får ikke det mindste skær af blåt.

Åh nej. Asta kan slet ikke holde det ud mere. Nu kommer hun i tanke om en anden bog, hun engang har læst. Det var et eventyr. Det handlede også om ønsker, som blev opfyldt. Men pigen i eventyret havde kun tre ønsker. Og Asta har jo fået opfyldt tre ønsker: Lektierne har lavet sig selv. Der er sket noget, så Mette ikke er kommet i skole. Og Philip har slået verdens største prut og er blevet til grin.

Hun rejser sig og løber ud fra klassen. Hun kan ikke holde ud at sidde derinde mere, og hun kan heller ikke holde ud at have den sten i lommen mere. Hun løber gennem gangen, ud ad døren til gården og kyler stenen så langt væk, hun kan. Nu ligger den på jorden og ligner bare alle andre sten. Hun kommer i tanke om den følelse, hun vågnede op med i morges. At det var en særlig dag. Det er det også blevet. En særlig dum dag!

– Asta? hører hun nogen kalde. Hun kender den stemme. Det lyder som Mette.

Hun drejer rundt og ser Mette komme løbende hen over gården. Hun har stadig frakke på, og hun ser noget hektisk ud. Asta bliver så glad for at se hende. Hun kan slet ikke huske, hvornår hun sidst har været så glad. Hun løber hen til Mette og slår armene om hende.

– Hvor er det godt, du kommer. Så er der ikke sket noget slemt med dig!

Mette smiler og gør sig fri af hende.

– Ikke noget ret slemt, i hvert fald. Min bil punkterede, jeg måtte skifte dækket. Og jeg har glemt min mobil derhjemme. Se, jeg knækkede en negl!

Mens de side om side går hen mod klassen, viser Mette en knækket negl frem. Asta er så lettet, at hun næsten ikke kan komme sig.

– Så har du slet ikke været med ambulancen?

Mette ser lidt på hende. – Ikke for en brækket negl. Er der sket noget?

– Philip har slået verdens største prut og selv vasket sine bukser, forklarer Asta. – Ellers er der ikke sket noget.

Et kort smil farer hen over Mettes ansigt. Så går de ind i klassen. Asta dumper ned ved siden af Julie.

– Hvad er der i vejen med dig? hvisker Julie.

Asta smiler til hende. – Ikke noget som helst!

Det bliver en god dag i skolen. Asta har alle de tyve sætninger rigtige. Mette roser hende. Philips bukser tørrer, men han giver sig ikke til at drille nogen igen. Efter skole går Asta med Julie hjem. De leger med Julies kanin og spiller et spil på

computeren. Asta tænker på, om hun skal fortælle Julie om det med stenen. Men hun gør det ikke. Det er lidt for mystisk og på en måde også lidt væmmeligt. Hun bryder sig ikke rigtig om at tænke på det. På en måde var der jo sket noget med Mette. Selvom det til alt held ikke var noget slemt.

Klokken lidt i fem cykler Asta hjem igen. Mor er kommet hjem. Anders er også hjemme. Asta kan høre høj musik fra hans værelse. Hun siger hej til mor og går ind til sig selv.

Lidt efter kommer Anders derind.

- Du skylder mig, griner han.
- Jeg skylder ikke dig noget, svarer Asta. - Skrid ud!
- Jo, du skylder mig, bliver Anders ved. - Jeg lavede dine

lektier i nat.

Asta stirrer på ham. - HVAD gjorde du?

- Jeg gik herind for at låne en cd, forklarer Anders. - Du lå og sov med lyset tændt. Jeg så, du ikke havde lavet den opgave til dansk. Den havde jeg også engang. Så lavede jeg den for dig. Så nu skylder du mig en opvask!

Han går ud igen. Asta sidder helt stille. Er det hele bare noget, hun har bildt sig ind? Hun tænker på Philip. Måske havde han slået den prut, selvom hun ikke havde ønsket det. Det er ikke til at vide.

Hun har matematik for. Hun tager sine bøger frem og går i gang.

- Asta, siger mor og stikker hovedet ind på værelset. - Jeg ville ønske, du fik lavet lektier inden spisetid i dag!

- Jeg er i gang, svarer Asta.

Mor smiler henne fra døren. - Det er jo det rene trylleri!

At kunne skrive sit navn

TEKST OG FOTO AF JETTE LUNA

At læse

TE-LE-FON skriver læreren på tavlen.

Han læser det højt tre gange:

»TE-LE-FON, TE-LE-FON, TE-LE-FON«.

Nu skal børnene læse det tre gange:

»TE-LE-FON, TE-LE-FON, TE-LE-FON«.

Læreren slår takten med en pind på tavlen.

Læreren kigger på børnene,
mens de læser.

Ikke alle børnene ved,

hvad en telefon er.

I deres landsby er der ikke nogen telefon.

Læreren kigger på børnene.

Han peger på en dreng.

Han skal læse TE-LE-FON højt alene.

Florencia kan ikke læse

Der er 22 børn i klassen.
Nogle er 6 år og lige kommet i skole.
Nogle er 11 år og har gået i skole i flere år.
Næsten alle er i skole i dag.
Der mangler kun tre.

Florencia er 10 år.
Hun har gået i skole i fem år.
Men hun kan ikke læse.

Læreren peger aldrig på Florencia.
Hun skal aldrig læse højt alene.
Det er Florencia glad for.

Hvad er en telefon?

Florencia tænker på TE-LE-FON.
Hvad mon det betyder?
Er det et dyr?
Det kunne godt lyde som en fugl.

Florencia kan ikke spørge læreren.
Læreren taler spansk.
Florencia taler achuar.
Achuar er et indianer-sprog.
Læreren forstår ikke achuar.

At skrive

Nu skal de skrive TE-LE-FON.
De skal skrive i deres hæfter.
Florencia er god til at skrive.

Florencia tager sit hæfte op.
Hun har haft det i et år.
Der er tomme sider i det.
Måske kan hun have det et år mere?
Det håber hun.
Så skal hendes far ikke købe et nyt.

Florencia starter bagfra med at skrive.
Først skriver hun N, så O og så F.
Til sidst står der TE-LE-FON på hele siden.
Tre gange på hver linje.

Børn arbejder

Florecinda har to storebrødre.
Hun har også tre storesøstre.
To af hendes søstre har aldrig gået i skole.
Lige nu er de alle ude i marken.
De arbejder sammen med mor og far.

Når Florecinda går i skole,
går de andre ud i marken.
Hun har tit lyst til at gå med dem.
Men faren siger, hun skal gå i skole.
Faren er meget stolt af Florecinda.

Om et år er hun færdig med 6. klasse.
Så skal hun ikke mere i skole.
I Florecindas familie er hun den eneste,
der har gået i skole i fem år.

Gå til skole

Florecinda skal gå næsten en time til skole.
Hun kender den snoede sti i regnskoven ud og ind.
Hver en sten og hvert et træ på stien.
Men hvis det regner for meget, bliver hun hjemme.
Så er stien oversvømmet.
Vandet går nogle steder helt op til knæet.
Så er det alt for farligt at gå på stien.
Der svømmer giftslanger rundt i vandet.
Deres bid er meget farlige.

At kunne skrive sit eget navn

I denne tid regner det ikke så meget.
Florecinda er i skole hver dag.
Florecinda tænker på,
at hun gerne ville lære at skrive sit eget navn.

Bare læreren ville vise hende,
hvordan det skulle skrives.
Han skulle bare skrive det én gang på tavlen.
Så kunne hun selv skrive det i hæftet.

På en hel side ville hun skrive FLO-RE-CIN-DA.
Tre gange på hver linje.

Vind-hesten

AF JOSEFINE OTTESEN

ILLUSTRERET AF NAJA SCHÖNEMANN

»Saran, hvor er du?«

Adya kalder på sin datter, men får intet svar.

Hun kigger med uro ud over den store slette.

Hvor er Saran?

I det samme kommer Khula. Hun er Sarans lærer.

»Er Saran klar?« spørger hun.

Adya ryster på sit hoved. »Jeg ved ikke, hvor hun er.«

»Men hun skal have sin hest i dag,« siger Khula.

Hun peger hen på flokken, der græsser tæt ved.

Adya nikker. »Jeg ved det. Hun har glædet sig.«

I det samme ser de en støv-sky langt væk.

Den kommer hurtigt nærmere.

Khula råber: »Det er Den Kolde Vinds Dæmon igen.

Han driver sine heste denne vej. Hjælp mig!«

De skynder sig at lave en magisk ring rundt om lejren.

Den skal beskytte dem.

Dæmonen tog deres hingst

og alle deres føl for tre dage siden.

Ingen almindelige heste kan modstå hans kulde.

Saran sidder bag en sten.
Hun kan se de stærke vind-heste.
Aldrig har hun set så smukke dyr. De standser for at græsse.
Der er ikke meget føde. Foråret har været koldt.
Hun tænker på sin drøm.
I drømmen gik hun ud på sletten
og fik en af Den Kolde Vinds heste.

Saran ved, at lejren har brug for en hingst.
Ellers får de ikke flere føl.
Og uden heste kan de ikke klare sig.
Så kan de ikke forsvare sig mod de andre lejre.

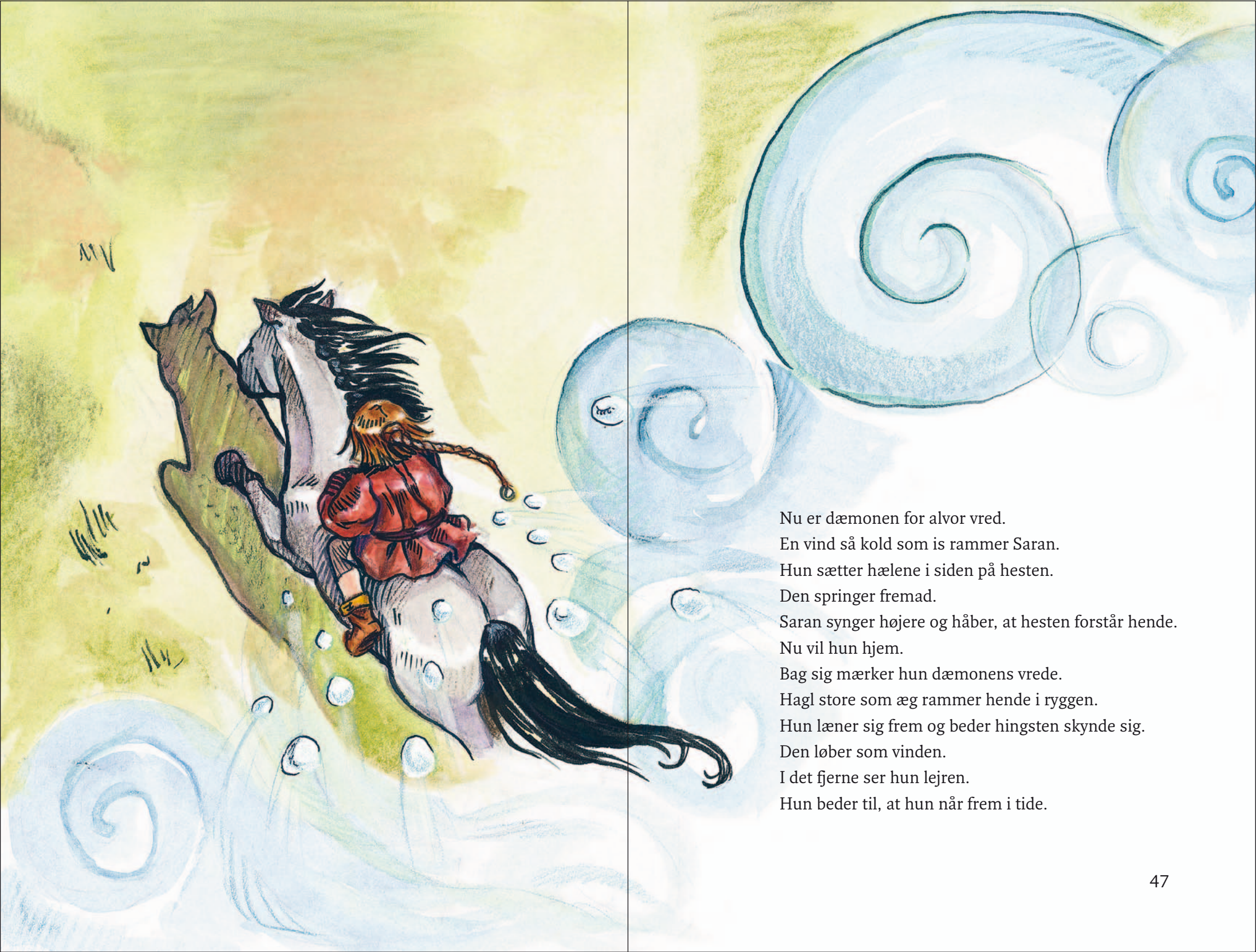

Med ét mærker Saran en meget kold vind.
Foran hende står Den Kolde Vinds Dæmon.
Hun tager mod til sig.
»Ædle dæmon, jeg er kommet efter en hest.
Du har taget vores hingst. Nu har vi brug for en ny.«
Dæmonen raser og skriger.
Kulden fra ham lammer hende næsten.
Men hun vil ikke give op.
Hver gang dæmonen tier stille, gentager hun sit ønske.
Hun fortæller ham om sin drøm.
»Godt, din dumme pige,« snerrer han.
»Du må selv fange den hest, du vil have.
Kan du sætte dig op på den, må du få den.«
Så griner han.

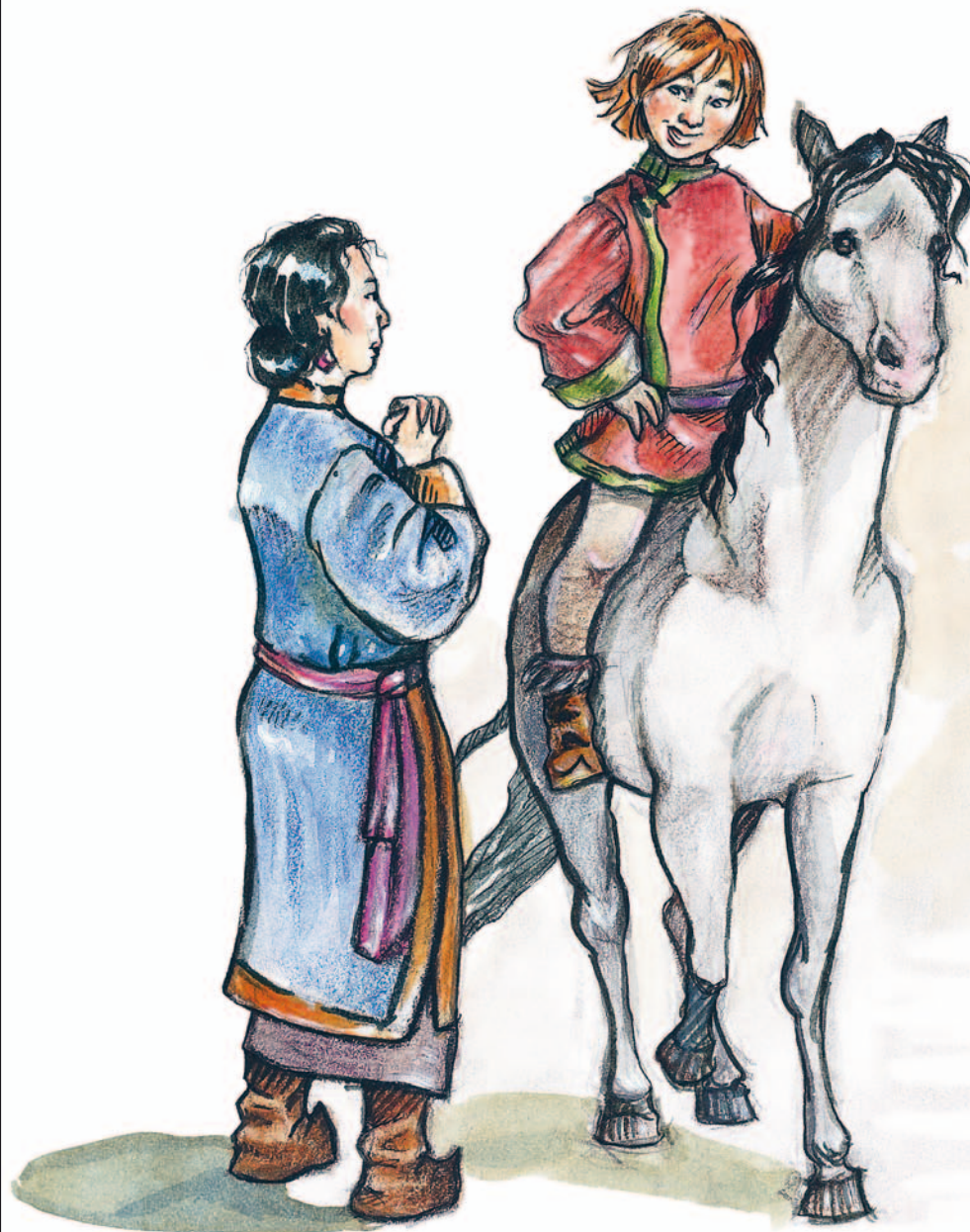
Hun ser en grå hingst i flokken. Det er den, hun vil have.
I drømmen lærte hun en sang. Nu synger hun den.
Hesten løfter sit hoved. Den lytter.
Hun går hen imod den, mens hun synger.
Dæmonen brøler af raseri. Det er hans bedste hest.
Saran bliver ved med at synge.
Hingsten står stille, mens hun nærmer sig.
Hun lægger hånden på dens mule. Den pruster blidt.
Hun læner sig op af den. Den flytter sig ikke.
Roligt trækker hun sig op på dens ryg.
Den danser lidt fra side til side.

Nu er dæmonen for alvor vred.
En vind så kold som is rammer Saran.
Hun sætter hælene i siden på hesten.
Den springer fremad.
Saran synger højere og håber, at hesten forstår hende.
Nu vil hun hjem.
Bag sig mærker hun dæmonens vrede.
Hagl store som æg rammer hende i ryggen.
Hun læner sig frem og beder hingsten skynde sig.
Den løber som vinden.
I det fjerne ser hun lejren.
Hun beder til, at hun når frem i tide.

»Se,« siger Khula og peger ud over sletten.
 Adya skygger for sine øjne med en hånd.
 Nu ser hun det også.
 »Det er Saran,« siger hun glad.
 »Hvad er det for en hest, hun rider på?«
 »Det er en vind-hest,« svarer Khula.
 »Bare hun når hjem med den!«
 De kan begge se,
 at Den Kolde Vinds Dæmon
 er lige bag hende.
 Den grå hest løber,
 som om den ikke rører jorden.
 Saran klynger sig til den,
 mens hun stadig synger.
 Og endelig når hun og hesten ind i lejren.
 Inde bag Khulas cirkel
 kan dæmonen ikke nå dem.
 »Hvad tænker du på?« siger hendes mor.
 »Ved du ikke, hvor farlig Den Kolde Vinds
 Dæmon er?«
 »I sagde, at vi havde brug for en hingst.«
 siger Saran forpustet, da hun hopper ned.
 »Jeg drømte om den grå hest.
 Khula har altid sagt, at man skal følge
 sine drømme.«
 Khula nikker. »Jeg kan se, at du har fundet
 den hest, du skal have.
 Den vil bringe nyt blod til vores flok.« Hun smiler tilfreds.
 Adya giver sin datter et knus.

Achuar-børnenes læsebog 1

OVERSÆTTELSE: HUGO WIPIO OG MARIA KIRSTINE HUSUM

I Peru bor achuar-indianerne. De lever langt ude i regnskoven. Her er nogle historier fra en læsebog på deres sprog. De er oversat til dansk, så du kan læse det samme som achuar-børnene læser.

Gåder

Jeg flyver gennem luften.
Jeg er svær at fange.
Jeg kan godt lide sødt.
Mine unger er urørlige.
Jeg kan høre, hvad folk tænker.
Jeg synger højt.
Min stemme er tynd og meget fin.
Hvem er jeg?

Jeg er et dyr.
Jeg går rundt med mit hus.
Hvis du vil spise mig,
skal du ødelægge mit hus.
Hvem er jeg?

Peru og achuar-indianerne

AF MARIA KIRSTINE HUSUM

Peru

Har du hørt om Peru?
Peru er et land i Syd-amerika.
Der er høje bjerge og store floder.
Oppe i bjergene er der meget koldt.
Man må gå med mange lag tøj.

Lama

Tøjet bliver lavet af uld fra lamaer.
En lama er et sjovt dyr.
Den ligner en lille kamel.
Når den er sur, spytter den.

Regn-skoven

I Peru er der også regnskov.
Regnskoven er meget stor.
Den er meget større end Danmark.
I regnskoven er der varmt og fugtigt.
Her bor der mange forskellige indianer-stammer.
En af dem er achuar-indianerne.
A-tju-ar ... Det lyder lidt, som når man nyser!

Achuar-indianerne

Achuar-indianerne bor tæt på floden.

Så er det nemt at bade.

Eller fange fisk.

Hver familie har en lang, flad båd.

Den er lavet af en træ-stamme.

Det er hurtigst at sejle rundt.

Der er nemlig ikke biler og cykler i regnskoven.

De skal sejle i fire dage for at komme til en stor-by.

Foto: Rune Geertsen

Landsbyen

Landsbyerne har ikke strøm og lys.

Hver familie bor i et hus med palme-tag.

Huset står på pæle.

Jorden er meget våd.

Og der er mange farlige dyr.

Yuca

Hver familie har et stykke jord.

De dyrker bananer, bønner og frugt.

De dyrker også yuca.

Det er en stor rod.

Yuca ligner en stor, brun gulerod.

Man kan koge og spise den.

De bruger den mest til at lave en drik,
der hedder masato.

De drikker masato, ligesom vi drikker mælk.

Dårlige skoler

Mange af børnene går i skole.

Men de kan ikke læse eller skrive.

Skolen er ikke god.

Børnene forstår ikke det sprog, læreren taler.

Læreren kommer ofte fra en stor-by.

Han taler ikke achuar-indianernes sprog.

Læreren kender heller ikke regnskoven.

Børnene lærer kun ting om byen. Ting, de ikke kender.

Somme tider tager læreren til byen igen.
Så bliver skolen lukket.
Det sker også tit, at børnene er syge.
Så må de blive hjemme.
De bliver syge af vandet i floden. Vandet er beskidt.

Mange børn går kun i skole i tre år.
Ikke mange børn når til 9. klasse.

Giv achuar-indianerne gode skoler

De store træ-fabrikker og dem, der bestemmer,
synes ikke, indianerne må bo i regnskoven.
Det må de godt.

Indianerne vil gerne passe på naturen.
De vil gerne passe på regnskoven.
Så vandet i floden bliver rent igen.
De vil lære at læse, skrive og regne.
Selvom de bor i junglen,
er det godt at kunne læse et brev.
Eller at kunne tælle, hvor mange fisk de fanger.

IBIS vil hjælpe achuar-indianerne
med gode bøger og gode lærere.
Så kan de lære noget, de kan bruge i regnskoven.
IBIS samler derfor ind til achuar-indianerne i år.
Spørg din lærer, hvordan du kan være med.

Konge for en uge

AF JENS KOVSTED

ILLUSTRERET AF CLAUS RYE SCHIERBECK

»Hvad?« sagde Peter. »Har jeg vundet?« Han forstod ikke helt, hvad manden i det blå tøj sagde. Den blå mand nikkede.
»Du har vundet. Du skal være KONGE FOR EN UGE!«

»Konge ...?« sagde Peter. »Arh ... du laver fis? Gør du ikke?« Den blå mand rystede på hovedet. »Kongen skal på ferie. Han har brug for en afløser. Derfor har han trukket lod. Vinderen skal være konge for en uge. Og du vandt!«

»Mig?« sagde Peter. »Men jeg er jo bare en dreng?« Den blå mand rynkede på næsen. »Ja, og en temmelig beskidt én af slagsen. Men Kongen bestemmer. Du, min fine ven, skal være konge for en uge.«

»Og hvad hvis jeg ikke gider?« sagde Peter. Han lagde armene over kors. Den blå mand sukkede. »Så slæber vi dig op på slottet.« De tre soldater bag den blå mand rørte på sig. »Okay, okay,« sagde Peter. »Må jeg lige pakke et par rene underhylere og en tandbørste?« Den blå mand rystede på hovedet. »Kongen hader at vente. Især når han skal på ferie ...«

Peter krøb op i hestevognen. »Skal jeg ikke styre?« sagde han. »Så kan vi få lidt fart på øsen her?« Den blå mand så på Peter. »Sæt dig ned. Sæt dig ned og ti stille!« Peter gjorde, som den blå mand sagde. »Typisk!« mumlede han. »Det MÅ bare ikke være sjovt.« Den blå mand svarede ikke. Da de endelig nåede frem til slottet, var det blevet mørkt. Peter ville helst bare i seng. Alligevel blev han stående udenfor et øjeblik. Slottet rejste sig som et bjerg i mørket. Han kunne høre noget. Det lød som bankelyde?

»Kom nu!« råbte den blå mand. »Kongen venter.« Peter vendte sig og fulgte efter den blå mand. De gik ind af en port og ned af en gang, der var så lang, at Peter ikke kunne se den anden ende. Til sidst stod de foran en kæmpestor dør. »Hvad nu?« spurgte Peter. »Vi venter her,« sagde den blå mand. »Kongen har ikke tid nu.« Peter rystede på hovedet. »Væk

mig, når han har tid,« sagde han. »Så må vi se, om JEG har tid.«

Peter anede ikke, hvor længe han havde sovet, da den blå mand vækkede ham. »Op og stå!« sagde den blå mand. »Og husk at bukke.« Peter nåede ikke at svare, før døren gled op. »HÅRH! Hvor er den her sal bare stor!« udbrød Peter. »Hele min by kan jo være herinde. Og så er der endda fint plads til præstens tykke kone.« Peter så sig om. Væggene i tronsalen var dækket med det pureste guld. Ned fra loftet hang lysekroner så store som huse. I den anden ende, på en trone af sølv, sad Kongen. Ved siden af ham stod en høj tynd mand.

»Velkommen!« sagde Kongen. »Godt du kunne komme.« Peter anede ikke, hvad han skulle sige. »Du ser træt ud,« fortsatte Kongen. »Var det en lang tur?« Peter nikkede. »Kom,« sagde Kongen. »Du skal hilse på min minister. Han hedder Hr. Kantstød. Det var hans idé, at vi trak lod.« Hr. Kantstød nikkede.

»Velkommen,« hvislede han. »Velkommen, lille ven. Godt at du kunne komme.«

»Ja, det skal nok gå,« sagde Kongen og hankede op i sin kuffert. »Jeg er tilbage om en uge. Bare spørg Hr. Kantstød. Han ved det hele. Vi ses!« Kongen rakte Peter sin krone. »Hov vent!« sagde Peter. »Hvad skal jeg ...?« Men Kongen hørte ham ikke. Han var allerede væk – forsvundet ud af en lille dør bag tronen. Peter mærkede Hr. Kantstøds hånd på sin skulder. »Bare rolig! Jeg skal nok hjælpe dig.« Peter vendte sig. Han så op på det koldeste smil, han nogensinde havde set.

»Værsgo,« sagde Peter og rakte kronen til Hr. Kantstød. »Jamen, Deres Majestæt! Tag dog kronen på.« Peter troede ikke sine egne ører. »Deres Majestæt ...? Kronen? Så ... så er jeg altså konge?«

»Ja, naturligvis,« svarede Hr. Kantstød. »Og vi vil gøre alt for Dem!« Peter kunne ikke lade være med at smile. »Alt?« spurgte ham. »Alt! Deres Majestæt,« svarede Hr. Kantstød. »Okay,« sagde Peter. »Så hop på ét ben og gok som en syg høne.« Hr. Kantstød blev helt grå i ansigtet. »Som en ... syg høne, Deres Majestæt?« Peter nikkede. »Øh ... javel, Deres Majestæt. Som Deres Majestæt befaler. Goåk! Goåk! Goooååk!« Peter måtte bide sig i tungen for ikke at flække af grin.

»Hvad nu, Deres Majestæt?« spurgte Hr. Kantstød forpustet. Peter så på den store pengeboks ved siden af tronen. »Hvor mange penge har vi?« spurgte Peter. Hr. Kantstød så op. »Vi har fem millioner kroner, Deres Majestæt. Men vi skal bruge de fire millioner kroner til løn.«

»Hm ...« sagde Peter. »Hvor meget har vi så tilbage?« Hr. Kantstød stirrede på Peter. »Deres Majestæt har måske ikke lært at regne?« Peter rystede på hovedet. »Næh, jeg har ikke været så meget i skole. Og de gange, jeg var der, havde vi i hvert fald ikke matematik.« Hr. Kantstød smilede. »Det gør ikke noget, Deres Majestæt. Jeg kan sagtens regne det ud. Lad mig nu se. Fem minus fire er lig med ... TRE millioner.«

»Så meget?« sagde Peter. Hr. Kantstød nikkede. »Sejt!« sagde Peter. »Så holder vi en kæmpe fest i morgen. Lad os bruge én million kroner på slik og kager, én million kroner på cirkus og artister, og ... øh ... resten på musik og pynt.« Hr. Kantstød slog ud med hånden. »Som Deres Majestæt befaler.«

Det blev en super fest. Alle børn i hele landet var med. De drak 5.000 sodavand og spiste slik til, de var ved at revne. Bagefter hoppede de i møblerne og svingede sig i lysekro-
nerne, så tre af dem faldt ned. Udenfor var parken fyldt med tryllekunstnere, cyklende bjørne og klovner, der kastede med lagkager. Og til sidst sluttede festen med et kæmpe fyrværkeri, der varede i over to timer.

»Rimelig fed fest!« sagde Peter næste morgen. »Det er faktisk ikke så værst at være konge. Hvad skal vi lave i dag?« Hr. Kantstød bukkede. »I dag kommer Kong Oban på besøg. Han er en af Kongens gamle venner.«

»En af Kongens gamle venner?« sagde Peter. »Det skal nok blive sjovt.« Døren gled op. En lille mand kom vraltende ind. Hans overskæg vippede i takt med maven, og hans krone

så meget lille ud på hans tykke hoved. Han vinkede til Peter og sagde »Gaddog!«

»A-hva-for-noget?« sagde Peter. Hr. Kantstød trådte nærmere. »Åh! Deres Majestæt kan måske ikke tale andre sprog?« Peter kløede sig i håret. »Næh! Læreren var vist nok syg, da vi skulle lære det.« Hr. Kantstød smilede. »Ingen problemer, Deres Majestæt. Jeg kan oversætte.«

»Fint,« sagde Peter. »Kan du ikke sige velkommen?« Hr. Kantstød nikkede og sagde: »Ud re def!« Der var stille et øjeblik. Så begyndte Kong Oban at tale meget højt. »Hvad siger han?« spurgte Peter. »... Øh,« sagde Hr. Kantstød. »Han siger, at du skal holde kæft.« Peter rystede på hovedet. »Hmm, han er nok bare træt. Spørg om han vil have lidt at spise?« Hr. Kantstød nikkede og sagde: »Ud re åsgo mirg!« Nu sagde Kong Oban en hel masse meget hurtigt. »Hvad siger han nu?« spurgte Peter. »Tjah ...« sagde Hr. Kantstød. »Han siger, at du er en fræk lille lort.« Peter kløede sig i håret. »Hvad bilder han sig ind? Sig, at han skal tale pænt!«

Hr. Kantstød nikkede og sagde: »Nid ekkyt ran!« Men nu gik det helt galt. Kong Oban råbte så højt, at Peter måtte holde sig for ørene. »Hvad nu?« sagde Peter, mens Kong Oban trampede ud af salen. Hr. Kantstød trak på skuldrene. »Han sagde, at vi har fornærmet ham. At vi er i krig nu.« Peter rystede på hovedet. »Krig? Vil han gå i krig, fordi jeg spurgte, om han ville have noget at spise?« Hr. Kantstød svarede ikke.

Da Peter kom op på værelset, lå der en seddel på hans seng. Han holdt sedlen op. »P ... A ... S - siger på ...« Men så blev han nødt til at stoppe. Ord og bogstaver fløj rundt, så han blev helt svimmel. »Æv ...« mumlede han. »Bare jeg kunne læse ...«

Peter stak sedlen i lommen. Han ville vise den til Hr. Kantstød. Måske kunne han læse, hvad der stod? Men da han kom ned, var salen fyldt med sure mennesker. »Hvad sker der her?« spurgte Peter.

»Hvad der sker?« råbte en kok. »Der er ikke penge til vores løn. Du har brugt for mange penge.« Peter rystede på hovedet. »Nej, nej,« råbte han. »Hr. Kantstød har regnet det ud. Fem minus fire er lig med tre.« Kokken så på ham, som om han var splittergal.

»Og hvad med Kong Oban?« sagde en soldat. »Hans soldater står ved grænsen. De siger, at du har fornærmet deres konge.« Peter tog sig til hovedet. »Det passer heller ikke. Hr. Kantstød sagde: »Nid ekkyt ran« til ham. Soldaten så på ham. »Kan du ikke tale Kong Obans sprog?« Peter rystede på hovedet. »Nid ekkyt ran,« fortsatte soldaten, betyder »Din tykke nar!« Peter så over på Hr. Kantstød. Han stod og smilede. Nu forstod Peter pludselig det hele.

»Kære venner,« sagde Hr. Kantstød. »En dreng kan ikke være konge. Jeg sagde det til Kongen. Men han ville ikke lytte.« Folk kiggede surt på Peter. Hr. Kantstød fortsatte: »Men, hvis I lader MIG være konge. Så skal jeg nok ordne det hele.« Peter fløj op. »HAN LYVER! Det var hans idé at trække lod. Det var ham, der fortalte, hvor mange penge jeg kunne bruge. Og det var ham, der talte med Kong Oban.« Hr. Kantstød trak på skuldrene. »I tror vel ikke på et barn. Gør I?« Soldaterne trak sammen om Peter.

Peter så sig om. Han fik øje på den lille dør bag tronen. Og før soldaterne kunne gribe ham, var han smuttet ud af døren. »Lad ham bare løbe,« sagde Hr. Kantstød. »Vi fanger ham senere ...«

Peter låste døren bag sig. Han var i et lille rum. Den eneste vej ud var en stejl trappe. Midt på trappen lå to jernbaneskiner. »Hmm,« mumlede Peter. »Tog på trappen. Ja, hvorfor ikke?«

Peter begyndte at gå op ad trappen. Trin for trin, meter for meter steg han op i tårnet, indtil han ikke kunne komme

længere. Trappen var slut. Der var ikke flere trin. For enden af skinnerne stod en lille vogn med gamle brædder. Peter kunne igen høre bankelyde. De kom fra en låge i loftet. Han kravlede forsigtigt op på vognen og åbnede lågen.

Vinden susede ham om ørene. Peter var helt oppe på toppen af tårnet. Landet lå udstrakt under ham, og han kunne se helt ud til havet. Midt på tårnet stod et mindre tårn af brædder. Og oppe i det tårn sad en mand i arbejdstøj. Det var, som om Peter havde set ham før?

»Hallo!« råbte Peter. »Hvad laver du?« Manden så ned på ham. »Hvad?« sagde Peter. »Det ... det er jo ...?« Kongen vindkede og kravlede ned. »Nå,« sagde Kongen. »Hvordan går det så?«

»Tjøøh ...« mumlede Peter. »... Det går ikke så godt. Man kan vel nærmest sige, at det går dårligt.« Kongen satte sig ned. »Arh! Så galt er det vel heller ikke? Fortæl!« Men da Peter var færdig med at fortælle, var Kongen som forandret. »Det ... det kan da ikke være rigtigt?« stammede han. »Jeg har fået den her,« sagde Peter og rakte Kongen sedlen. »Det er min tjeners håndskrift!« udbrød Kongen. »Hvor har du fået den fra?« Peter prøvede at forklare, men Kongen var alt for sur til at høre efter. »Den rotte,« hvæsedes han. »Den lange luskede rotte.«

»Øh ... hvad laver du heroppe?« spurgte Peter i et forsøg på at få Kongen til at tænke på noget andet. Kongen slog ud med hånden. »Hå! En dum drøm. Jeg var så træt af at være en kedelig konge. Så fik jeg den idé, at jeg ville bygge et tårn op til skyerne. På den måde kunne jeg kravle op og stikke næsen i en sky. Bare for at se, hvordan det var.« Peter skulle lige til at sige, at det da var den dumme idé, han nogen-

sinde havde hørt. Men så så han, at Kongen stadig var ret sur. »Se der,« sagde Peter. »Er det ikke Hr. Kantstød?« Kongen lænede sig ud. »Jo,« udbrød han. »Det er ham! Han går ind i tronsalen.« Kongen så på Peter. »Vi må ned. NU!«

»Vent lige!« råbte Peter. »Jeg ved, hvordan vi kommer hurtigt ned.« Kongen så op. »Peter, vi har ikke tid. Jeg må ...« Mens Kongen talte, sprang Peter ned i den lille vogn. Han løsede rebet og trillede ned mod Kongen. »Hop op!« råbte han. »Så kører toget.« Kongen kastede sig op i vognen, og nu gik det stærkt. Rundt og rundt, hurtigere og hurtigere. »SÅDAN!« råbte Peter, mens Kongen holdt sig for øjnene.

»Hold faaast!« råbte Peter. De var helt nede i bunden og havde kurs lige mod døren. »BROUUUM!« De bragede gennem døren og ind i tronsalen. Kongen fløj ud af vognen og ramte Hr. Kantstød lige i maven. »KLADONK!«

»Din snydepels!« råbte Kongen. »Tænk at narre en lille dreng! Tænk at narre MIG!« Kongen var helt rød i hovedet af raseri og rystede Hr. Kantstød fra side til side. »Soldater!« råbte han. »Smid den slyngel i kachotten.« Og selvom soldaterne var en smule overraskede over at se deres konge komme flyvende, var de stadig soldater og den slags adlyder altid ordrer.

Kongen vendte sig mod Peter. »Og du, min ven! Du skal have en belønning. Tjener! Hent Statskassen!« Peter trådte baglæns. »Nej, det ... det skal du ikke tænke på. Jeg ... øh ... Jeg skal ikke have nogen belønning. Jeg mener ... jeg kom ... øh ... jo til at holde en lille fest ...« Kongen så på Peter. »En fest? Hvad mener du? Forklar!«

Kongen blev ikke sur over historien med festen. Det var jo ikke Peters skyld, at Hr. Kantstød havde narret ham.

»Hmm,« brummede Kongen. »Jeg bliver nødt til at besøge Kong Oban og forklare ham det hele. Så hvordan skal vi nu betale folk her på slottet?«

»Tag du bare af sted,« sagde Peter og så op på tårnet. »Jeg har en idé. Vi kommer til at tjene helt vildt mange penge.« Kongen så på Peter. »En idé?« Peter nikkede. »Vi sælger rutschebane-ture ned fra tårnet. Det er bedre end Tivoli. En tur for ti kroner, og to ture for femogtyve.« Kongen smilede. »Det lyder ikke så tosset. Men jeg tror altså, du skal lære at regne først. Ellers bliver det vist en dårlig forretning.« Peter nikkede. »Ja, ja! Men så skal vi også holde en fest til. Og det skal ikke være en lille en som sidst.« Kongen tøvede. »En fest ...? Det ... har jeg aldrig prøvet. Men så skal du også lære at regne!« Peter sukkede. »Ja, ja! Skynd du dig nu bare af sted. Jeg skal nok være konge her så længe ...«

Achuar-børnenes læsebog 2

OVERSÆTTELSE: HUGO WIPIO OG MARIA KIRSTINE HUSUM

I Peru bor achuar-indianerne. De lever langt ude i regnskoven. Her er nogle historier fra en læsebog på deres sprog. De er oversat til dansk, så du kan læse det samme som achuar-børnene læser.

Tigern taler med myreslugeren

Tigern sagde: »Hør myresluger. Dit hoved er så lille, at jeg ville kunne spise det i én mundfuld.« Men myreslugeren svarede: »Med mine skarpe kløer kunne jeg rive dine lunger ud, som sidder der bag ribbenene.« Og sådan diskuterede de. Indtil de blev venner.

Tigern sagde til myreslugeren: »Skulle vi ikke være venner fra nu af?« Det ville myreslugeren gerne, og de rejste sig på bagbenene og gav hinanden et knus. Og siden den dag har tigere ikke spist myreslugere. Myreslugeren og tigern blev venner, og det viser, at mennesker også kan blive venner og leve i fred og harmoni med hinanden.

Tigern og myreslugeren endte med at blive venner, for at vi også kan leve i fred med hinanden.

Masato

Achuar-indianerne drikker masato, som vi drikker mælk i Danmark. Til masato skal du bruge:

Yuca (en rod, der minder lidt om en kartoffel)

vand

søde kartofler

gryde

stor kæp

stor lerkrukke

sukkerrør

Sådan gør du:

1. Grav yucaen op ude på marken.
2. Skræl den og lad den koge i en time.
3. Når den er kogt, moser du den med kæppen. Rør godt rundt i gryden.
4. Så tygger du yucaen grundigt.
5. Når yucaen er blevet flydende, spyttter du den ud i gryden igen.
6. Tyg så de rå søde kartofler. Spyt dem ud i gryden.
7. Når det hele er blevet til en jævn masse, skal det stå i gryden med låg på.
8. Vask lerkrukken godt og skræl sukkerrørene.
9. Læg sukkerrørene på indersiden af lerkrukken.
10. Hæld massen af yuca og søde kartofler i lerkrukken. Det skal stå i 3 dage.
11. Derefter kan du blande det med vand og drikke din masato.

Oropendulaen og tukanen snakker i toppen af træet

Oropendulaen siger: »I dag synger jeg en tryllesang for, at det skal blive sommer. Når det bliver sommer, kommer der masser af græshopper, og vi skal ikke mangle føde. For om vinteren kan det være svært at finde nok mad. Derfor synger jeg denne tryllevise til sommeren.«

Men tukanen svarer: »Pyha, det er så varmt. Derfor vil jeg gerne have, at det giver sig til at regne meget. Når jeg sidder her i toppen af træet, kalder jeg på regnen. På grenen sætter jeg mig og kalder på regnen med min tryllesang. For om sommeren kan de skyde os og for at få mad til vores unger, for at få nok at spise, kalder jeg på regnen.«

En god uddannelse er en menneskeret

Kan det være så svært at forstå? Alle børn har ret til at komme i skole. Det er lige meget, om man bor i Danmark, Afrika eller Latinamerika, og det er lige meget, om man er dreng eller pige.

I mange lande i Latinamerika og Afrika kommer millioner af børn ikke i skole. Faktisk har 80 millioner børn i verden aldrig gået i skole. Det går heldigvis fremad, for i 2003 var det mange flere – nemlig 115 millioner. Men der er stadig meget lang vej, før alle børn får opfyldt den grundlæggende menneskeret: At få en uddannelse.

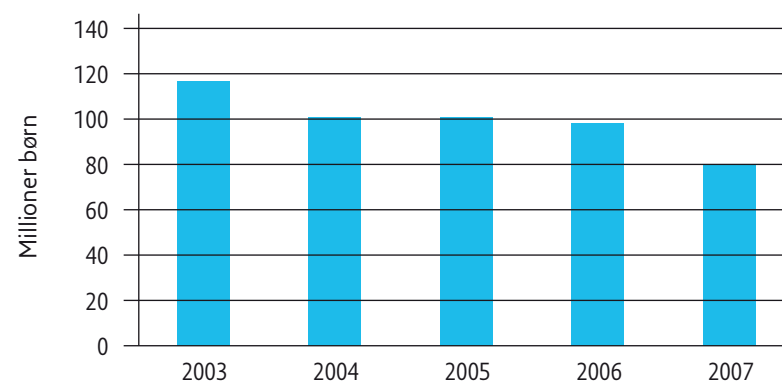
Har du tænkt på, hvordan din hverdag ville være, hvis du ikke gik i skole? Du ville have fri hele dagen, kunne sove længe og spille Playstation ... Tror du, at du ville savne skolen efter et par uger? Selvom skolen kan være hård og kedelig, er den jo også tit sjov og spændende. Det er her, du finder nogle af dine bedste venner, og her du lærer om alt fra brøkgregning til musik.

Det at få en uddannelse er også meget vigtigt for, at du kan få et arbejde, når du bliver voksen. Ikke kun i Danmark, men også i lande som Peru og Ghana er det meget svært at få et arbejde, hvis du ikke kan læse, skrive og regne. Lige meget

om du sidder ved kassen hos den lokale købmand eller sælger bananer på et marked i Peru, er det nødvendigt at kunne regne. Ellers kan kunderne jo snyde dig. Det er også nødvendigt at kunne læse og skrive, hvis du ønsker at ændre noget i samfundet. For eksempel, hvis politikerne truer med at lukke din skole, eller en stor fabrik vil bruge skolens foldboldbane til losseplads.

Det er dog ikke nok at møde i skolen hver dag klokken 8:00. Det er mindst lige så vigtigt, at skolen er god, og at du lærer noget, mens du er i skole. Det nytter ikke meget at gå i skole, hvis du ikke forstår, hvad læreren siger, fordi hun taler et helt andet sprog. Eller hvis din klasse i månedsvis helt må undvære en lærer. Forestil dig også, at dine opgave- og læsebøger var fra dine forældres skoletid. Det ville nok ikke være særlig spændende, og du ville sikkert heller ikke lære ret meget.

Antal børn, der ikke går i skole

Det er regeringerne, der har ansvaret for, at det ikke går så galt: Lige meget om man bor i Afrika eller Danmark skal alle børn kunne gå i skole. Skolen skal have gode lærere og gode bøger, så børnene også har ordentlige muligheder for at lære noget. Præsidenter og statsministre fra hele verden lovede i år 2000, at det nok skulle blive til virkelighed inden år 2015. Men hvad nu, hvis de løber fra deres løfter? Du kan være med til at minde dem om deres løfter ved at deltage i den globale Hele Verden i Skole aktivitetsuge fra d. 23. - 29. april 2007.

Foto: Morten Blomqvist

Kocho kom i skole under træet

TEKST OG FOTO: HANNE SELNÆS

Sidste år så Kocho misundeligt til, når hans kammerater gik i skole under træet i en landsby i Ghana. Nu har danske skolebørn sørget for, at Kocho og 624 andre ghanesiske børn kan lære at læse og skrive.

Kocho er både stolt og glad. Sidste år måtte han nemlig nøjes med at følge kammeraterne med øjnene, når de blev undervist under træet. Kocho plagede læreren om at få lov at være med. Men der var ikke plads i klassen til alle de børn, der aldrig havde gået i skole og rigtig gerne ville. Nu har Kocho endelig fået chancen. 11 år gammel er han kommet i skole for første gang i sit liv.

Pengene til Kochos klasse kommer fra de danske skolebørn. De indsamlede i 2006 så mange penge, at IBIS kunne starte 25 nye genvejs-klasser i Ghana. En af klasserne findes nu i Kochos landsby.

Da Kochos forældre hørte, at han kunne starte i klassen, gav de ham nogle penge, så han kunne købe to nye T-shirts på et marked i byen. »Jeg synes ikke, at det er i orden at gå i skole med noget gammelt slidt tøj på,« siger Kocho. Selvom trøjerne er købt brugte, er de meget pænere at se på end det

»Når man ikke går i skole, ved man ikke noget« siger Kocho i midten, som nu er på skolebænken sammen med Maria (t.v.) og Mwangu. Børnene tager deres fineste tøj på, når de skal i skole under træet.

tøj, Kocho normalt har på. På markedet købte han også to brugte blyanter.

Siden er Kochos far død af en sygdom. Alligevel har Kocho fået lov til at fortsætte i skolen under træet. Bare han hjælper sin mor om formiddagen. Ligesom de andre drenge i klassen har Kocho derfor været tidligt oppe for at arbejde i familiens marker og passe fårene og gederne. Imens har pigerne hentet brænde i skoven, vand i floden eller hjulpet deres mor med at lave mad og vaske tøj.

Fri til at gå i skole

Når klokken er et, går Kocho fra marken tilbage til landsbyen. Han vasker sig og skifter tøj – og går så hen til landsbyens samlingssted under de store skyggefulde træer. Han sætter sig ved en af pultene med bøgerne foran sig og venter på læreren. Klokken to har alle børnene fri fra markarbejdet. Undervisningen under træet kan gå i gang.

På det tidspunkt er mange af de andre beboere i landsbyen også færdige med markarbejdet. Så mødes de voksne og de mindste børn under de skyggefulde træer – lige ved siden af genvejs-klassen. De voksne er nysgerrige efter, hvad der foregår i klassen, for de har ikke selv gået i skole.

Men somme tider griner, diskuterer og skændes de voksne højlydt. Så må læreren tysse på de voksne, så børnene kan koncentrere sig om undervisningen. Kocho ser ned i sin bog og lukker alt andet ude. Han drømmer om en dag at blive lærer, så han kan undervise de yngre børn i landsbyen. Så vil han lære dem alt det, han selv har lært.

Med et lille smil i øjenkrogene sætter Kocho blyanten på papiret og former forsigtigt bogstaverne.

Genvej til Skolen

Danske skoleelever samlede sidste år så mange penge ind, at 625 ghanesiske børn nu får chancen for at komme i skole gennem IBIS-projektet »Genvej til skole«.

Kocho viser glad sin nye trøje frem, som han fik lov at købe på markedet. På husmuren bag sig har han øvet sig i at skrive sit navn.

De 350.000 indsamlede kroner går til 25 genvejs-klasser for piger og drenge, som er blevet for gamle til at starte i første klasse.

Efter ni måneder i en IBIS genvejs-klasse har børnene lært nok til at starte i en helt almindelig skole.

Hængekøjen

TEKST OG FOTO AF JETTE LUNA

Hængekøjen gynger frem og tilbage. Fadricano kigger over på skolen. Han kan se børnene. De løber og leger ved skolen. De har frikvarter nu. Klokken er 10. Om en halv time ringer det ind igen. Fadricano var i skole i morges, men nu ligger han i hængekøjen. Der hænger fem køjer i hans hus. Men de andre er tomme. Hans tre mindre søskende er i skole endnu, og far og mor er i marken. Fadricano vil ikke i skole mere i dag.

Fadricano er 14 år, men han går i klasse med alle de små. Han må ikke komme i klasse med de store. Læreren siger, det er fordi, han ikke er dygtig nok.

I morges skulle de igen læse SA og SE og SI. Det stod på tavlen. S siger S. A siger A. S A siger SA. Sådan skulle de læse det. Det betyder ikke jo noget. Fadricano forstår ikke, hvorfor de skal lære sådan noget vrøvl.

Så kan han lige så godt ligge i køjen. Om to måneder har de sommerferie. Så er han færdig med skolen. Heldigvis. Efter sommerferien vil han ikke gå i skole. Så vil han arbejde i marken med sin far.

Fadricano hader læreren. Læreren vil slå ham i morgen, fordi han har pjækket i dag. Ti slag på hånden. Læreren bruger et fladt bræt. Fadricano er ligeglad. Han kan bare slå ham. Det er kun de små, der græder. Fadricano græder ikke mere. Heller ikke selvom læreren slår hårdt.

Nogle gange kommer læreren hjem til Fadricanos hus. Han fortæller far og mor, at Fadricano pjækker fra skole. Så bliver far sur på ham. Men far slår aldrig.

Engang havde de en god lærer i landsbyen. Han lærte dem matematik. Fadricano var dygtig til matematik. Den lærer, de har nu, siger, at matematik kun er for dem i 5. og 6. klasse. Derfor har Fadricano ikke matematik mere. Og han har glemt al det matematik, han engang kunne.

Nu kommer farfar forbi Fadricanos hus. »Skal du ikke i skole?« spørger farfar. Fadricano ryster på hovedet. Farfar ved godt, at Fadricano ikke kan lide læreren. Farfar siger, at

hvis han ikke skal i skole, kan han passe på hønsene. Dem er der mange af i landsbyen, og hvis man ikke passer på, hopper de op i de åbne huse og spiser maden.

Fadricano vil gerne passe hønsene, for de må ikke spise de bananer, de skal stege til aftensmaden. Han skal også nok jage dem væk fra bøunnerne. Og Fadricano vil også gerne samle alt det vasketøj op, som er faldet ned på jorden. Farfar smiler. »Det er godt«, siger han.

Fadricano kan godt lide sin farfar. Om aftenen sidder han sammen med ham og sin far og onkel ved ildstedet i huset. Så lytter Fadricano til alt det, de taler om. Nogle gange fortæller farfar historier. Han fortæller om, hvordan der var i landsbyen, da han var barn. Da var alt meget anderledes. Dengang gik børnene ikke i skole. Der var slet ingen skole i landsbyen. Børnene lærte alt, hvad der var vigtigt, af deres far og mor. Fadricano synes, farfar var heldig. Tænk, hvis man slet ikke skulle gå i skole! Men farfar siger, at det er vigtigt at lære at læse og skrive. Det er vigtigt at gå i skole. Farfar sagde engang, at Fadricano måske selv kunne blive lærer i landsbyen, når han blev voksen. Ja, måske kunne Fadricano blive lærer? Så ville han ikke slå børnene, og alle skulle lære matematik ...

Hov, nu har den røde høne igen fat i en banan. Fadricano springer ud af køjen. Han skal nok sørge for at jage de frække høns væk.

Heksens briller

AF KENNETH BØGH ANDERSEN

ILLUSTRERET AF FLEMMING QUIST MØLLER

Marie samlede en sten op og knyttede hånden om den. Hårdt. Stenen var skarp og skar ind i håndfladen. Det gjorde ondt, men hun klemte bare endnu hårdere. Hvorfor skulle det også være på den måde? Hvorfor skulle *hun* også være på den måde?

Over hende raslede trækroneerne i den stille vind. Gyldent sollys glimtede mellem bladene, dansede hen over åen, der snoede sig gennem skoven.

Hun kastede stenen ud i åen, og den forsvandt. Ligesom hun bare var forsvundet. En kujon. Det var, hvad hun var. En sølle kujon.

De havde spillet bold ude i skolegården. Hende og fire andre piger fra klassen. Egentlig skulle de have siddet ude på gangen og arbejdet, men det gad de ikke, og de var smuttet. Legen var blevet vildere og vildere, og en rude var smadret. Det havde været ingens skyld, det havde været alles skyld. En lærer havde hørt klirret, og Marie var stukket af. De andre blev snuppet og sendt på kontoret. Da deres lærer hørte, hvad der var sket, havde Marie løjet og sagt, at hun ikke havde været med. Sagde de andre virkelig det? Det forstod hun ikke, hun havde jo siddet ude på gangen hele tiden. Da klokken ringede ud, havde Marie hurtigt pakket sine ting og skyndt sig ud ad døren.

Hun var ikke taget hjem. Hun var taget ud i skoven. Det gjorde hun altid, når hun havde brug for at være alene. Nu ønskede hun, at hun ikke havde gjort det. At hun ikke var stukket af. At hun var blevet sendt på kontoret sammen med de andre. For det her gjorde mere ondt end selv den værste skideballe. At vide, at man var et dårligt menneske.

Marie satte sig under et træ og hev den tunge bog op af tasken. Grimms Eventyr. Hun ville sidde og læse lidt, inden hun tog hjem. Hun kunne godt lide at læse. Det fik hende til at glemme alt omkring sig. Fik hende til at glemme sig selv. Fik hende – for en stund – til at være en anden. Når hun læste, så var hun hovedpersonen i historien. Helten. Så var hun ikke længere en dum kujon, der stak af, når tingene begyndte at brænde på.

Hun slog op på eventyret om Hans og Grete. Det kunne hun særligt godt lide. Fordi pigen var den modige. Det var hende, der slog heksen ihjel. Hun flygtede ikke bare og lod sin bror i stikken.

Ligesom visse andre ville have gjort, sagde en ubehagelig stemme i hendes tanker, men Marie lyttede ikke til den. Hun begyndte at læse, og ordene i bogen tog over. For anden gang den dag forsvandt Marie. Denne gang ind i en grusom verden, hvor to børn blev efterladt af deres forældre ude i en mørk skov.

Hans og Grete havde netop opdaget, at skovens fugle havde spist det spor af brødkrummer, der skulle føre dem hjem, da en lyd rev Marie ud af historien. Hun kiggede op. Der var en, der græd.

Hun lagde bogen fra sig i græsset og rejste sig. Lyden kom ovre fra den klynge træer dér.

Næ, hun måtte have taget fejl, for da hun nåede derover, lød gråden til højre for hende. Og der var ikke kun én, der græd, kunne hun nu høre. Der var to. Hvad mon der var sket?

»Hallo?« Hun gik dybere ind i skoven. Mod lydene, der nu kom til venstre for hende. Men den kom ikke tættere på.

Tværtimod. Det var, som om den blev fjernere og fjernere for hvert skridt, hun tog. Og til sidst ...

Stille. Helt stille. Kun vindens brusen i bladene.

»Mærkeligt,« mumlede hun og skulle til at gå tilbage. Så opdagede hun, at hun ikke anede, hvor hun var. Hun havde aldrig været i denne del af skoven før. De gamle træer kiggede tavst på hende. Som om de godt vidste, hvilken vej hun skulle gå, men ikke ville sige det. Lige meget. Da hun havde siddet og læst, havde solen været bag hende, så hvis hun bare gik med solen i ryggen, ville hun på et tidspunkt komme til åen.

Men da hun havde gået et kvarter, var hun stadig ikke kommet til åen. Og hun vidste stadig ikke, hvor hun var. Hun forstod det ikke. Så langt havde hun da ikke gået ...

Over hende lød en kurren. Marie kiggede op og fik øje på en hvid due. Den så på hende med blækfarvede øjne.

»Er du her for at vise mig vej?« spurgte Marie, lidt stakåndet. Skoven var meget tæt her, og nogle steder måtte hun nærmest slide sig videre. »Har du set åen?«

Duen svarede ikke, men fløj fra grenen og forsvandt mellem træerne foran hende. Næsten som om den ville fortælle hende, at hun var på rette spor. Marie satte efter den. Kort efter åbnede skoven sig, og hun åndede lettet op. Endeli ...

Så stivnede hun. Det var ikke åen, hun var kommet til. Det

var et lille hus. Men det var et underligt hus, for det så ud, som om ... som om ... Hvad i alverden?

På ben, der føltes kraftsløse og tunge, trådte hun langsomt nærmere. Mærkede, hvordan alle hendes tanker snoede sig sammen og mistede mening. For huset var lavet af brød, og taget var af pandekager.

»Heksens hus,« hviskede hun. »Det er heksens hu ...«

I det samme greb noget hårdt fat i hendes skulder, og en knirkende stemme hvislede: »Velkommen, min pige.«

Marie snurrede rundt og stirrede direkte ind i to kulsorte øjne. Det rynkede fjæs var indrammet af gråt, fedtet hår, og på den krogede næse sad et par blyindfattede briller. På heksens skulder sad den hvide due. Den hæslige kone smilede, så rådne tænder kom til syne. Savl løb ned over hagen.

»Du bliver en lækkerbiskken,« raspede hun. »Men først skal du fedes op!«

Marie gjorde alt, hvad hun kunne for at kæmpe sig fri, men selv om heksen var gammel og tynd, så fejlede styrken i hendes senede krop ingenting. Uden besvær trak hun Marie hen over gårdspladsen, ind i stalden og kylede hende ind i et rustent jernbur. Det blev låst med en stor hængelås.

Rædsel og forvirring fyldte Marie. Hun fattede ikke, hvad der foregik. Fattede ikke, hvordan hun pludselig kunne befinde sig her. Midt i historien om Hans og Grete. Fanget af heksen i pandekagehuset. Heksen, der åd børn til middag.

»Stik din finger ud og lad mig mærke, hvor fed du er!« råbte konen og bankede på tremmerne med sin stok.

Marie skulle til at gøre, som hun blev befalet. Så tøvede hun, idet en tanke slog hende. Hun kastede et blik rundt og fik øje på et enkelt afgnavet ben, der lå ovre i burets ene

hjørne. Det var det ben, Hans havde brugt i historien. Det ben, der havde reddet hans liv. Hver morgen, når heksen ville mærke, hvor fed han var blevet, havde han stukket benet ud i stedet for sin finger. Og heksen, der var temmelig nærsynet, forstod ikke, hvorfor han blev ved med at være så tynd.

Marie samlede hurtigt benet op og stak det ud mellem tremmerne.

»Prøver du at snyde, din fupmager?« brølede heksen og slog hende med stokken over hånden, så hun tabte knoglen. »Stik så din finger ud, eller jeg steger dig med det samme!«

Skrækslagen stak Marie sin finger ud. Heksen mærkede på den, og savl begyndte igen at dryppe på jorden.

»Et par uger,« smaskede hun. »Så vil du være tyk og fed.« Hun vendte sig om og gik.

Med en rystende hånd tog Marie benet. Hun forstod det ikke. Hvorfor havde hun ikke kunnet narre heksen? Hun havde jo gjort nøjagtig ligesom Hans. Hvorfor havde heksen opdaget, at ...

I det samme slog det hende, og al blodet styrtede fra hendes hoved. Brillerne! Heksen havde briller på. Men det havde hun ikke i eventyret – Marie var sikker på det – og derfor kunne Hans narre hende. Men nu havde hun af en eller anden grund briller på, og nu kunne heksen se, at det var en knogle og ikke en finger, og Marie kunne ikke narre hende, og der var ikke noget, hun kunne gøre, og om et par uger så ... så ...

»Vent!« råbte Marie. »Kom tilbage! Jeg ved, hvordan du kan få fat i et meget bedre måltid!«

Der gik et øjeblik. Så blev døren til stalden åbnet, og heksen stak hovedet ind. »Et bedre måltid? Sig frem, tøs.«

»Kun hvis du lover at slippe mig fri.«

»Sig frem,« gentog heksen. »Så kan det være, at jeg lover det.«

»Ude i skoven går to børn rundt. En dreng og en pige. De er faret vild. Hvis du sender din due ud, kan du lokke dem hertil. Tag dem i stedet for mig.«

Heksen stod lidt og så på hende. Så forsvandt hun.

Marie sad og pillede ved det afnavne ben, da hun hørte stemmer. De var for langt væk til, at hun kunne høre, hvad de sagde. Men hun kunne høre, at det var en dreng og en pige. Nu kunne hun også høre heksen. Dernæst ... stilhed. I lang tid. Solen forsvandt, natten kom, og Marie sad og stirrede ud i mørket. Ikke på ét tidspunkt sov hun, og natten varede flere år.

Kort efter dag gry lød der en skramlen og en skræmt stemme, der tryglede om at blive sluppet fri. Døren til stalden blev sparket op, og heksen kom slæbende ind med en lyshåret dreng, hvis blå øjne skinnede med rædsel. Hun åbnede buret, trak Marie ud og smed drengen ind i stedet.

»Det er dit held, at der ikke er plads til jer begge,« sagde heksen til Marie, mens hun låste jernburet igen. »Og at drenge smager bedre end piger. Forsvind så med dig, inden jeg ombestemmer mig!«

Marie forsvandt. Så hurtigt hun overhovedet kunne. Hun styrtede hen over gårdspladsen, væk fra pandekagehuset og ind i skoven, hvor træerne lukkede sig om hende. I sikkerhed. Hun var i sikkerhed. Hun havde klaret det! Hun havde ... Hun havde ført Hans og Grete lige i heksens favn. Solgt dem for at

redde sit eget skind. Og nu var hun stukket af. Ligesom hun plejede.

»Men de vil klare sig,« hviskede hun. »De vinder over heksen. Sådan ender historien.«

Men i historien, hviskede en spag stemme allerbagerst i tankerne, havde heksen jo ikke briller på.

Marie gik brat i stå. Følte blodet rulle koldt igennem sig. Det var rigtigt. Heksen var ikke hoppet på det med knoglen. Hun havde opdaget det, fordi hun havde haft briller på. Hans ville ikke kunne narre hende. Og hvis han ikke kunne narre hende, så ville historien ende helt forkert.

Der var kun én ting, der kunne redde de to børn. Kun én ting, der kunne redde eventyret. Og der var kun én person, der kunne gøre det.

Marie stod et øjeblik og lyttede til skovens stilhed. Til sit hjertes hamren. Så vendte hun om.

Forsigtigt sneg hun sig tilbage til pandekagehuset, tilbage ind i eventyret. Hun måtte passe på. Den mindste fejl kunne være katastrofal. Hun burde ikke være her. Fortællingen om Hans og Grete var gået i gang, og hun var ikke en del af den. Blev hun opdaget, kunne det ændre hele historiens gang. Derfor måtte hun gøre det skjult, mellem linierne.

»Mere mad! Din bror skal have mere mad! Kom så i gang, din drivert!« gjaldede heksens røst, da Marie nåede frem. »Og stop så det flæberi, så jeg kan få min middagslur!«

Hjerteskærende gråd blev til stille snøfteri. Igennem køk-kenvinduet kunne Marie se en pige med langt, lyst hår og tårer, der løb ned over kinderne. Det så ud, som om hun var ved at bage en kage. Heksen kom trampende ud af huset.

Hun stod lidt og stirrede rundt, og Marie sprang i skjul bag et træ.

Da hun igen kiggede frem, havde heksen sat sig i gynge-stolen, der stod på verandaen. Hendes øjne var lukkede. Og på bordet ved siden af lå hendes briller.

Marie bed sig i læben og ventede. Ventede. Lige indtil heksens mund gled op, og en højlydt snorken fyldte gårdspladsen.

Så var det nu.

Hurtigt og lydløst sneg hun sig hen til huset. Trådte forsigtigt op ad trappen til verandaen. Stivnede, da et af trinnene knirkede. Heksen rørte på sig. Så smaskede hun et par gange og snorkede videre. Marie snuppede brillerne og kiggede kort ind gennem vinduet på den ulykkelige pige.

Undskyld, tænkte hun. Så trak hun sig tilbage, listede mod skoven og løb, løb, løb!

Hun løb, indtil sveden brændte i hendes øjne. Hun løb, indtil det stak i hendes side. Hun løb, indtil hun sank sammen, hvor hun stod. Hun var træt, så træt. Men hun havde klaret det! Hun havde reddet Hans og Grete, hun havde reddet historien. Ingen havde opdaget hende, og eventyret ville gå sin gang, og det ville ende, som det skulle. Hans ville narre heksen, Grete ville skubbe hende ind i ovnen, og de to børn ville finde sikkert hjem.

Finde sikkert hjem ...

Ordene kastede ekko i Maries tanker. Hvordan skulle hun selv finde sikkert hjem? Hun anede ikke, hvordan hun var havnet her, eller hvilken vej hun skulle gå for at komme tilbage. Men hun måtte op og videre. Ud af historien, tilbage til virkeligheden, måske lå den lige bag det næste træ.

Men så langt nåede hun aldrig. Hun var så træt, så træt, og Marie sov allerede inden hendes øjne faldt i.

Noget greb hårdt fat i hendes skulder, og Marie vågnede med et sæt. Hun snurrede rundt, forventede at se heksens ækle fjæs grine til hende. Men hun var alene, grebet i skulderen havde været indbildning, en rest af et mareridt.

Hun så rundt. Hun sad under et træ. Foran hende snoede åen sig dovent af sted. På jorden lå hendes skoletaske. Og den store bog med Grimms eventyr.

Marie sukkede lettet. Og følte sig alligevel en smule skuffet. Det hele havde bare været en drøm. Selvfølgelig havde det det.

Hun gabte og strakte sig. Så mærkede hun noget i sin ene lomme. Hun tog det op, og søvnen og trætheden forsvandt brat.

»Det var ingen drøm,« hviskede hun og stirrede på heksens briller, der glimtede i sollyset. »Det skete. Jeg reddede dem. Jeg ...«

Med hamrende hjerte og rystende hænder tog hun bogen og bladrede op på historien om Hans og Grete. Men der var noget galt, der var noget helt, helt galt. Historien – den var meget kortere, og slutningen ... slutningen var jo forfærdelig – hvad i alverden?

»De bliver ædt,« mumlede hun lamslået. »Men det kan da ikke passe! Det kan da ik...«

I det samme mærkede Marie noget i sin anden lomme.

Hun tog det op og var nær ved at skrike. Hvis man kneb øjnene godt sammen, lignede det næsten en finger. Men det var det ikke. Det var et afgnavet ben.

En Sikker Vinder

Din klasse kan hjælpe børn i Peru til en bedre skolegang og samtidig få chancen for at vinde flotte præmier! 1. præmien er en klassetur til Randers Regnskov med rundvisning og mad, inklusiv to nætter med forplejning på Danhostel Randers Vandrerhjem. Din skole skal selv aftale transport med DSB skolerejser. Der er også mange andre sjove præmier. Men lige meget om I vinder eller ej, er der i hvert fald én sikker vinder: Det barn i Peru, der ellers ikke ville komme i skole og aldrig lære at læse, skrive og regne.

Reglerne er enkle: For hver gang jeres klasse samler 100 kr. ind til skoleprojektet i Peru, får I ét lod i lodtrækningen om de mange præmier. Jo mere I samler ind, jo større er klassens chance for at vinde. Der er præmier til den klasse, der samler ind på den mest fantasifulde måde, og til den, der samler mest ind.

I kan samle penge ind ved at sælge **Hele Verden i Skole-lodsedler** for 10 kr. stykket. Hvis nummeret på lodsedlen bliver trukket ud, vinder køberen en præmie. Det vil sige, at dine forældre, venner eller hvem, du nu sælger til, får mulighed for at vinde præmier ved at købe en lodseddel.

10 kr. lyder måske ikke af meget, men i Peru kan dette lille beløb gøre en stor forskel. For dem kan børnene få et skrivehæfte, to blyanter og viskelæder til deres skolegang. Samler

din klasse 400 kr. ind, kan I sikre en bedre skolegang til et barn i et helt år!

Sidste år blev der indsamlet hele 350.000 kr. Det var nok til at hjælpe 625 børn fra Ghana i skole. I år er det vores mål at give 1.500 børn i Peru en bedre skolegang. Hvis I deltager i indsamlingskonkurrencen, kan I hjælpe os med at nå målet.

Spørg din lærer, hvordan I kan være med. Eller læs meget mere om En Sikker Vinder på www.ibis.dk/abc.

Foto: Rune Geertsen

Diana og den forurenede flod

TEKST OG FOTO AF RUNE GEERTSEN

Diana sidder under et tæppe i sin hytte og ryster af kulde. Det er ellers stegende varmt og meget fugtigt inde i junglen, men hun fryser, fordi hun har feber. Derfor har hun ikke været i skole i fire dage. Hun går i 2. klasse.

Rundt omkring Diana leger hendes små søskende tagfat. Hendes mor laver mad ved et åbent ildsted. Diana sidder og kigger over på skolen, som hun kan se fra sin seng. Hun kan høre børnene læse i kor: »Væk-ke-ur. Væk-ke-ur. Væk-ke-ur.«

Dianas sygdom startede med, at hun fik en byld på benet. Så kastede hun op og fik diarré.

Hendes far og mor er bekymrede for hende. En mand fra landsbyen har givet hende en indsprøjtning mod feberen. Det gjorde ondt, og hun græd lidt. Manden var hverken læge eller sygeplejer, men han har lært at give indsprøjtninger, fordi mange børn i landsbyen bliver syge ligesom Diana. Manden har sagt, at hun er blevet syg, fordi floden, som familien bor ved, er forurenet. Diana tænker på alle de gange, hun har badet i floden. Hun har også drukket vandet og spist fiskene fra floden hver dag. Der er jo ikke nogen butikker eller supermarkeder i nærheden, og der er heller ingen vandhaner med rent vand.

Dianas far fortæller, at forureningen kommer fra et olieselskab, der hælder kemikalier og olierester ud i floden. Befolkningen i landsbyerne omkring floden føler sig uretfærdigt behandlet. De er meget vrede og kræver, at olieselskabet skal stoppe med at forurene floden omgående.

For et par uger siden malede Dianas far og mor og alle de andre indianere sig i ansigterne, på samme måde som når de går i krig. De tog deres flitsbuer, pile og geværer, som de normalt bruger til jagt, og sejlede væk i deres kanoer. Diana fik at vide, at de voksne var taget af sted for at besætte olieselskabet. De blokerede olieselskabets maskiner, så ingen

kunne arbejde, og de nægtede at flytte sig, før olieselskabet lovede at stoppe med at hælde beskidt vand i floden.

Dianas far og mor var væk i to uger. Børnene i landsbyen var alene tilbage med alle de gamle. Diana passede sine små søskende sammen med sin bedstemor. Da hendes forældre kom tilbage, var de glade og tilfredse. Olieselskabet havde lovet at stoppe med at forurene floden. Diana blev også glad. Hvis floden blev ren, ville hun jo ikke blive syg mere. Så kunne hun passe sin skole.

Men hvad nu hvis olieselskabet ikke holder deres ord? Hvis nu de bare har tænkt sig at fortsætte med at forurene? Det er nemlig ikke første gang, de bryder deres løfte ...

Herskerens Historie

AF CECILIE EKEN

ILLUSTRERET AF DINA GELLERT

Min egen død kom bag på mig, og jeg måtte sætte en anden til at skrive historien om mit liv, siden jeg nu ikke selv kunne gøre det. Den første, mit valg faldt på, var naturligvis Khaman, hofdigteren. Han havde allerede skrevet så mange sange og vers til min pris.

Det var let nok at give ham tanken, men svært at udholde hans evindelige vandren frem og tilbage på kammeret, hans rastløse klimpren på strengeinstrumenterne, den måde, han fremsagde en linie på, afbrød sig selv, skrev noget ned for så at krølle papiret sammen og kyle det over i et hjørne.

Havde jeg været levende, havde jeg stukket ham et par på kassen og bedt ham om at tage sig sammen og komme i gang med arbejdet. Nu kunne jeg kun iagttage ham med stadigt voksende utålmodighed. Han suttede på sit forgyldte skrivørør på den mest irriterende måde, kløede sig i håret og i skridtet, faldt i søvn og vågnede med et sæt lidt efter. Dag efter dag og nat efter nat gik med ingen verdens ting, indtil en morgen, hvor jeg endelig kunne læse dette:

Saladir hed vor hersker.

Saladir Den Gode,

Saladir Den Vise,

Saladir Den Almægtige blev han kaldt.

*Aldrig så verden en mand som Saladir.
Stærk var hans arm,
stolt var hans mine,
smuk var hans ...*

Noget værre pis med andre ord! Vis og god var jeg aldrig blevet kaldt, og selv om jeg havde prøvet at opføre mig som en almægtig, vidste jeg kun alt for godt, at det var intet menneske. Havde jeg måske kunnet stille noget op, da jeg lå der i badet omgivet af slavepiger, og mit hjerte pludselig standede? Khaman håbede uden tvivl på at kunne fedte sig ind hos min taber af en søn, der nu sad på tronen.

Heldigvis gik han over til at skrive et kærlighedsdigt til sin skrædders datter. Hende drømte han om at forføre, og jeg tænkte, at det ville være bedre, at han brugte sit krudt på den slags. Han havde spildt papir nok.

Jeg måtte finde en anden til at skrive min historie.

Den næste, jeg udvalgte, var Amudahin, førsteskriveren fra paladsets skriverstue. En mand så tør og kedelig som støv, men han skrev de smukkeste bogstaver i sort, guld, rødt, grønt og sølv. Aldrig så mine regnskaber skønnere ud, end når han havde ført dem. Og jeg vidste dette om ham: Han løj aldrig. For ham gav to og to altid fire, og det ville han holde fast i selv under tortur. Han måtte være den rette til at fortælle min historie.

Over for ham måtte jeg bruge skrappe midler, det var ikke nok at lade en tanke falde. Jeg var nødt til at hviske i hans øre om natten, snige mig ind i hans søvn. Det tog mange nætter, men en morgen rejste han sig med lysende

øjne. Han gik direkte til skriverstuen, greb sit skriverør og et blankt stykke papir og begyndte.

Her var ingen tvivl eller tøven. Han skrev, så blækket sprøjtede omkring ham, side efter side fyldte han med de skønneste bogstaver. Jeg sad fornøjet i vindueskarmen og betragtede ham. Solen steg og sank, men han forlod ikke sin skrivepult et eneste øjeblik. Først langt ud på natten faldt han i søvn hen over sit værk.

Varsomt bevægede jeg mig nærmere. I skæret fra den blafrende olielampe øjnede jeg de formfuldendte ord, der dansede så yndefuldt hen over papiret. Med en følelse af dirrende spænding lænede jeg mig frem og læste:

Vor højtærede og højtelskede hersker Saladir den tredje blev født på den femtende dag i den sjette måned i det år, hvor den store stormflod ramte byen Irbadjan. Hans fader var den højtærede hersker Farisan den syttende, hans moder prinsesse Melazala, visir Melirs datter. Farisan var født den tyvende dag i årets syvende måned i det år, hvor herskeren Jarmil besteg tronen, og ...

Forfærdet lod jeg blikket glide over på en af de andre sider, der lå spredt omkring min førsteskriver:

I årets første måned brugte vor hersker Saladir 851 guldstykker og 98 sølvstykker på sine lejesoldater, som han sendte til Gaimar-provinsen for at slå et mindre oprør ned. Desuden havde han store udgifter til silkestoffer, da hans dronning skulle have nyt tøj. Der blev indkøbt 23 ruller klæde à 45 guldstykker, i alt en udgift på 1.035 guldstykker ...

Ubrugeligt! Fuldstændig ubrugeligt! Det der var jo ikke mit liv. Eller jo: Det var det selvfølgelig på en måde, men det var mit liv forvandlet til en bunke tal, datoer, ubetydelige handlinger. Alt, hvad han skrev, var sandt, men det var ikke *sandheden* om mit liv. Hans beretning kunne allerhøjst tjene som et middel mod søvnløshed! Jeg måtte finde en anden til at fortælle min historie.

Men hvem? Forgæves flakkede jeg om i mit palads i min søgen efter den rette. Ingen af de mange hundrede rådgivere, hærførere, skrivere, embedsmænd, tjenestefolk, haremskvinde, jeg stødte på, forekom mig at være den rette. Til sidst drev jeg ud i byen på må og få. Her var jeg allerede glemt: Købmændene og håndværkerne, præsterne og tiggerne: Alle talte de kun om min søn og det, han nu gjorde og sagde. Slukøret og træt fortsatte jeg ned til floden, over broen og ind mellem de usle rønner langs bredden. Hver bevægelse kostede mig kræfter nu.

Da var det, jeg hørte en stemme:

Engang for flere år siden mødte jeg den gamle hersker Saladir. Det var en tidlig morgen, hvor jeg var gået ud for at fiske lidt oppe ad floden. Mandeltræerne blomstrede, og forårssolen skinnede den dag. Jeg havde lige kastet mit net ud og stod og sang. Så var det, jeg fik øje på ham lidt længere nede ad bredden. Han sad på en sten, og hans smukke skimmel græssede ved siden af ham. Aldrig har jeg set nogen så fornemt klædt: Hans tøj skinnede af guld, perler og diamanter, og lyset glimtede i ringene på hans fingre. Forskrækket tav jeg. Jeg anede ikke, hvad jeg skulle

gøre. Men han kaldte mig hen til sig: »Kom her, min ven, og syng for mig igen,« bad han. Jeg turde ikke andet end at adlyde.

Møjsommeligt bevægede jeg mig i retning af stemmen. Foran en hytte sad en ung mand og rensede fiskenet sammen med en ung pige. Jeg stillede mig hen til ham og lyttede:

Jeg sang min fiskersang for ham, og han smilede og takkede mig. Så sad vi bare og kiggede lidt på floden sammen. Til sidst hjalp han mig med at trække mit net ind. Og inden han red videre, gav han mig tre guldmønter. Dem levede vi længe af. Jeg ved godt, hvad de siger om ham, men jeg tror, han var et lykkeligt og godt menneske.

Den unge fisker tav, og pigen sagde ikke noget. Jeg rodede i min hukommelse. Først kunne jeg intet huske, så erindrede jeg ganske langsomt den forårsdag for nogle år siden. Jeg var stået op før alle andre og var redet ud for at være i fred med mine tanker.

Pludselig vendte det hele tilbage: Solen, der steg over floden, fuglenes kvidren og drengens sang. Det hele havde fyldt mig til randen med glæde, glæde over at leve. Jeg havde indåndet den kølige, klare luft, mandeltræernes duft og havde virkelig mærket et strejf af lykke. Aldrig før havde jeg været så fuld af kærlighed og god vilje mod andre mennesker. Et brændende ønske var opstået i mig: Et ønske om at gøre godt, at være gavmild og dele ud af alt det, jeg ejede. Ganske vist havde jeg allerede glemt det hele næste dag – uden tvivl til fordel for krig og kævl og intriger ved hoffet. Men her var en, der stadig huskede mig, som jeg var den morgen.

I det øjeblik indså jeg, at jeg nu havde fundet den rette til at fortælle historien om mit liv. Jeg ventede til pigen var gået, så lænede jeg mig frem og hviskede til den unge fisker:

»Jeg er din hersker Saladirs genfærd, og jeg befaler dig at skrive din historie om mig ned, så den bliver husket og aldrig forsvinder.«

Først stirrede fiskeren forbløffet på mit slørede ansigt. Så satte han en høj latter op.

»Jamen, min kære hersker: Jeg kan da hverken skrive eller læse. Den slags lærdom kender vi intet til her, den er for de rige, dem deroppe.« Han nikkede op mod paladset, der tronede højt over byen på den anden flodbred. »Søg efter en historieskriver der, hvor du kommer fra.«

Jeg ville sige noget, men kunne ikke. I stedet sank jeg ind i skyggerne og forsvandt. Jeg skammede mig.

Den nat var den værste i mit liv. Ja, det vil sige, jeg var jo død, så det kunne den vel sådan set ikke være, men det var den værste, jeg nogensinde havde oplevet både som levende og som død. Jeg lå sammenkrøllet i mørket på taget af fiskerens rønne og mærkede, hvordan den sidste glød og vilje forlod mig.

Da morgensolens første stråler ramte resterne af det, der engang var herskeren Saladir, begyndte verden omkring mig at vågne. Folk stod op, råbte hilsner til hinanden, fiskerbåde roede ud. Over vandet nåede lydene fra den anden flodbred mig. Jeg sad der på taget og iagttog min by, hvor alt gik videre uden mig. Min plads var ikke længere her. Jeg havde haft magt og mulighed for at skabe og ændre, men havde glemt at

gøre det. Intet af værdi havde jeg efterladt mig. Og alligevel: Noget af mig levede trods alt endnu, indså jeg. Den del ville jeg opsøge. På solens stråler svævede jeg tilbage over floden og ind ad et vindue i paladset. Min søn lå endnu i mørket bag gardinerne og slumrede. Det satte jeg en stopper for.

»Søn, jeg befaler dig at vågne!« brølede jeg.

Han satte sig op med et sæt. Jeg samlede mine allersidste kræfter og stod foran ham i min mest imponerende skikkelse. Han skreg højt af skræk, som om han havde set et spøgelse. Det havde han jo sådan set også.

»Jeg er død, og du er, hvad jeg efterlader mig, søn. Dette er min sidste vilje: Dernede på den anden side af floden skal du bygge en skole i mit navn. Du skal dele din viden og sprede lærdom til alle fattige. De skal lære at læse og skrive. Forstår du?«

Min søn nikkede, så hans dobbelthage dirrede. For en gangs skyld så han helt vågen og opmærksom ud.

»Gør dette, eller jeg skal vende tilbage og forfølge dig i livet og langt ind i døden.« Jeg forsøgte at gøre min stemme så uhyggelig og skræmmende som muligt. Han kunne jo ikke vide, at jeg dårligt havde kræfter til at hænge sammen. Hvad forstod han sig på døden, han havde så meget liv foran sig?

»Jeg skal bygge en skole i dit navn. Jeg lover det,« gispede min søn.

Og jeg vidste i det øjeblik, at han ikke ville blive som mig. Så jeg lagde min hånd på hans hoved og velsignede ham. Derefter gled jeg bort med lyset over byen og lod lærken over mandeltræerne om at skrive historien om herskeren Saladir.

Uddannelse for Alle inden 2015

80 millioner børn i verden har aldrig lært at læse og skrive. De har nemlig aldrig gået i skole. De fleste af disse børn går en usikker fremtid i møde, hvor fattigdom vil være en daglig kamp.

Verdens præsidenter og statsministre mødtes i 2000 for at finde en løsning. Danmark var også med. De blev enige om seks mål for uddannelse i verden. De mødtes i Senegals hovedstad Dakar, og derfor kom målene til at hedde 'Dakar-målene'. Et af de seks mål er, at **alle børn i verden skal kunne komme i skole og få en god uddannelse inden 2015**. De rige lande lovede, at hvis de fattige lande selv gjorde alt, hvad de kunne for at få børnene i skole, skulle de rige lande nok betale resten af udgifterne.

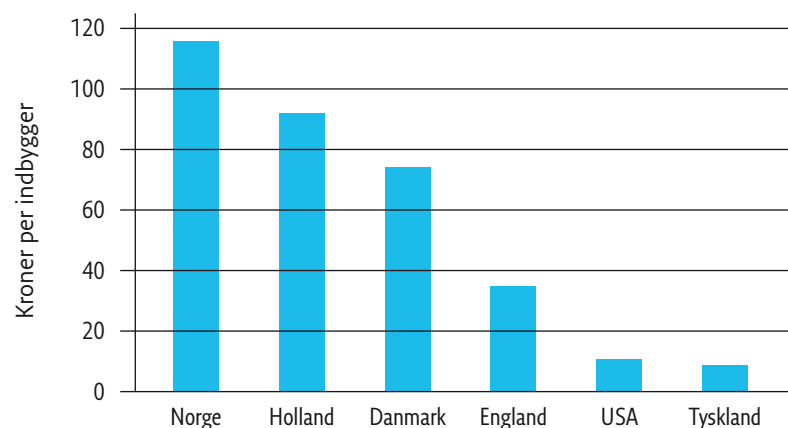
I 2007 er halvdelen af tiden gået, men verdens lande er på ingen måde halvvejs mod målet. Det går fremad, men det går alt for langsomt. Og fortsætter vi i samme tempo, vil rigtig mange millioner børn blive snydt for den uddannelse, de er blevet lovet. Den uddannelse, de har ret til. Forklaringen er, at de rige lande indtil nu kun har betalt halvdelen af pengene – de har vist glemt, hvad de har lovet! Der mangler stadig over 40 milliarder kr., før alle børn kan komme i skole.

Der er stor forskel på, hvor langt de rige lande er fra at leve op til deres løfter. To af de lande, der betaler mindst til grunduddannelse i fattige lande, er nogle af verdens rigeste

lande: Tyskland og USA. Den amerikanske stat giver kun 10 kr. per amerikaner om året – eller hvad der svarer til en cheeseburger! I Tyskland giver de endnu mindre. Det bliver kun til lidt over 8 kr. om året.

I Danmark giver vi 74 kr. per person om året. Selvom det er betydeligt mere end amerikanerne og tyskerne, betaler vi faktisk langt fra så meget, som vi har lovet. Flere lande overhaler os med mange længder. Norge giver for eksempel hele 115 kr. per person til uddannelse. Tænk, hvad det ville betyde, hvis hver amerikaner gav lige så meget som hver nordmand. Så ville de fattige lande få mere end 31 milliarder kr. ekstra til at sende alle børn i skole. Og det ville række rigtig, rigtig langt.

Bistand til grunduddannelse i u-landene

Kilde: Global Campaign for Education

Hvert forår går millioner af børn og voksne over hele verden sammen i en global uddannelseskampagne, der skal minde politikerne om det, de har lovet. I 2006 var deltagelsen så

stor, at det svarede til hele Danmarks befolkning. Når vi viser politikerne, at vi kender til Dakar-målene og de rige landes løfter, bliver det sværere for politikerne at løbe fra deres ansvar. I det øjeblik du lærer om børns ret til uddannelse, vil du også lære politikerne at holde deres løfter. Kun på den måde vil alle børn i fattige lande få chancen for at lære noget – og ikke mindst få muligheden for at arbejde sig ud af et liv i fattigdom.

Hele Verden i Skole 2005, foto: Mikkel Østergaard

Yuca skal tygges grundigt, før det spyttes ud

TEKST OG FOTO AF MARIA KIRSTINE HUSUM

Elba tager den store gryde af bålet og sætter den fra sig på gulvet. Av, hvor er den varm! Gulvet, der er lavet af bambus, knaser under gryden. Hun bruger et par T-shirts som grydelapper for ikke at brænde fingrene på gryden. De hænger under loftet sammen med resten af familiens tøj. Det er hendes lillebrors T-shirts, men han er i skole. Elba ville også gerne gå i skole, men hun ved, at hendes mor har brug for hende derhjemme. De er syv børn, og både hendes mor og far arbejder på familiens mark hele dagen. Elba skal passe de mindste og lave mad, fordi hun er den ældste pige.

Elba tager godt fat i gryden og bærer den hen til kanten af huset. Huset er bygget på pæle, så hun kan bare hælde vandet ud over kanten. Et par høns skræpper og flygter for skrækket. Tilbage i gryden ligger nogle kogte rodfrugter, yuca, klar til at blive lavet til masato. Masato er den drik, som alle i landsbyen får til morgenmad – også Elba og hendes familie. Nu græder den mindste af hendes brødre. Hans mave er stor og tyk. Læreren henne i skolen siger, at det er fordi, han får det samme at spise hver dag. Men hvad ved han? Han er ikke her fra landsbyen. Han taler ikke engang deres sprog.

Alle i landsbyen taler achuar, men Elbas far kan også tale spansk, så han har talt med læreren.

Elba tager sin lillebror op, så holder han op med at græde. Med den anden hånd begynder hun at mose yucaen i gryden med en stor kæp. Det kræver mange kræfter og giver gode muskler. Dampen fra den varme yuca står i en sky omkring hende.

»Er der noget mad?« Det er hendes lillesøster Madelena, der kommer hjem fra skole. Hun er 12 år, ét år yngre end Elba,

men hun har fået lov at gå i skole. »Nej, men du kan komme og hjælpe med at tygge yuca«, siger Elba. »Jeg har lektier for«, svarer Madelena og lægger sig på gulvet og begynder at skrive i sit kladdehæfte: SA – SA – SA, en hel side med SA skal hun skrive, derefter en side med SO og en med SU. Alt sammen til i morgen.

»Derfor kan du vel godt tygge samtidig!« siger Elba. Det er så irriterende med de lektier. Man skal lave lektier, når man går i skole, men når man ikke går i skole, må man ikke lave lektier. Elba vil gerne prøve at lave lektier. Men Elbas far mener ikke, at det, de lærer hende i skolen, kan bruges til noget. Det er bedre, at hun lærer at tage sig af sin familie. Det kan hun bruge, når hun selv får børn, siger han. Læreren ved alligevel ikke, hvad man skal kunne for at bo i regnskoven.

Elbas mor kommer hjem fra marken med en stor klase grønne bananer på ryggen. Hun går straks i gang med at tygge yuca og sætter også Madelena i gang med at tygge. Snart går alle de små også rundt og tygger. Når der ikke er flere klumper i yucaen, spytter de den ud i gryden igen. Sådan gør man. »Der er stadig klumper i«, siger Elba til Madelena. »Det skal være helt jævnt!« Hun går muligvis ikke i skole, men hun ved præcis, hvordan man laver masato. Det skal gøres ordentligt, og Madelena skal ikke prøve at snyde. Når yucaen er blevet til en jævn grød, skal den have låg på, helt tæt, og stå nogle dage for at gære. Elba tørrer sveden af panden. Det er hårdt at arbejde i varmen, men nu er det heldigvis snart aften. Så skal de ligge på madrassen under myggenettet alle ni og hviske, inden de skal sove. Og måske fortæller far historien om de lyserøde delfiner eller ånderne under vandet?

Skolen er det bedste sted at arbejde

Edwin har passet kvæg eller geder, siden han var fem år. Han har arbejdet fra solopgang til solnedgang – altid er der arbejde, han skal udføre. Det eneste arbejde, han ikke skal lave, er lektier. Han går nemlig ikke i skole ...

Alice begyndte at arbejde på fabrik, da hun var syv år. Da andre børn begyndte at gå i skole, pakkede hun kiks for en ussel løn. Jo hurtigere hun arbejdede, jo mere tjente hun – selvom det ikke var meget.

Edwin og Alice er ikke enestående eksempler. De er blandt de 246 millioner børn under 18 år, der arbejder i verden i dag. Børnearbejde er ofte grov udnyttelse af mindreårige til både farligt og usundt arbejde. Hvad enten det er i mineindustrien, i landbruget, på fabrikker eller som børnesoldater. Og nok så vigtigt: Børn, der arbejder, har sjældent mulighed for at gå i skole.

Selvom de fleste lande har tiltrådt FN's internationale aftaler om forbud mod børnearbejde, så spreder børnearbejde sig som aldrig før. Hver eneste dag slæber spinkle barneskuldre på tunge kaffesække, ubeskyttede børn sprøjter markerne med giftige kemikalier eller producerer farligt fyrværkeri.

Børn, der burde have siddet i skolen og lært at læse, skrive og regne, er havnet i en katastrofal situation både for dem selv og det samfund, de bor i. Børnearbejde er ikke en vej ud

af fattigdom. Tværtimod er det en vej til permanent fattigdom. Det fratager både børnene muligheden for en uddannelse og en bedre tilværelse, samtidig med at det berøver samfundet den bedste ressource: Børn med en god uddannelse.

Børnearbejde er ikke kun et problem i Afrika og Asien. 60% af al børnearbejde finder sted i Asien, 29% i Afrika og 3% i Europa, Rusland og Amerika. Men børnearbejde er et brud med menneskerettighederne, og derfor er det et problem, der berører os alle. Vi skal ikke så langt tilbage i vores egen historie for at finde udbredt børnearbejde – både på fabrikker og i landbruget.

Børn skal gå i skole – ikke på arbejde. Det er i skolen og i klasseværelset, at børnene udfordres og udvikler sig. Det er her, at vejen ud af fattigdom tager sin begyndelse og ikke i børnearbejdets udsigtsløse tilværelse. Derfor er skolen det bedste sted at arbejde for børn.

»Stop Child Labour – School is the best place to work« er en international kampagne, der sætter fokus på børnearbejde og dets konsekvenser. Kampagnen er sat i værk af seks europæiske organisationer, her i blandt IBIS, samt en række partnere i hele verden. Kampagnen er støttet af EU.

Forfatterne og illustratorene

Cecilie Eken (1970)

Cecilie blev i en tidlig alder glad for at skrive, og allerede som 23-årig fik hun udgivet romanen »Trolldamens Søn«. Hendes historier er eventyrlige – det magiske og fantastiske danner ramme om fortællinger om venskab, kærlighed, livsvalg og kampen mellem ondt og godt. I 1997 modtog hun Kulturministeriets Børnebogspris.

Josefine Ottesen (1956)

Josefine er egentlig uddannet skuespiller og dramaturg, men begyndte i 1983 som forfatter. Det er siden blevet til over 60 bøger til børn og unge – et forfatterskab, som hun har høstet flere priser for. Josefine har både skrevet billedbøger, højtæsningsbøger, letlæsningsbøger og fantasyromaner.

Jens Kovsted (1969)

Med fuldtidsarbejde, tre børn, en hund og et gammelt hus, der bliver ved med at finde nye måder at falde sammen på, ender mine historier med at blive skrevet om natten. Med varm kaffe på kanden og en åben dør ud til natten skriver jeg løs, mens trolde, nisser og talende pingviner myldrer rundt under bordet. Læs mere på www.kovsted.com

Kenneth Bøgh Andersen (1976)

Kenneth begyndte at skrive bøger allerede i 10. klasse. I 2000 udgav han fantasytrilogien »Slaget i Caïssa« og har siden udgivet adskillige fantasy, science fiction- og gyserbøger. Han elsker at lade fantasien flyde og lader sig ikke stoppe af verdens regler og grænser. Du kan læse mere om Kenneth på hans hjemmeside www.kennethboeghandersen.dk.

Bent Faurby (1937)

Bent debuterede som forfatter i 1986 og har siden skrevet mere end 100 børnebøger. I 1995 udkom hans første fagbog, som handler om Grønland, et emne han har interesseret sig for, lige siden han var lærer i Grønland i starten af 60'erne. Mange af bøgerne handler om sport, lige fra letlæsningsbøger til de fire ungdomsbøger om professionelle fodboldspillere. I 1998 fik han Undervisningsministeriets Skriverpris.

Dorte Roholte (1958)

Dorte startede sit forfatterskab med en novellesamling for voksne. Men siden hen gik hun i stedet over til at skrive børne- og ungdomsbøger. I sine fortællinger tager hun altid afsæt i hverdagen – og det kommer tit til at handle om kærlighed, sygdom, gys og heste.

Benny Andersen (1929)

Benny er nok den mest læste – og sungne – danske forfatter og digter i nyere tid. Vi kender ham både fra Snøvsen, Svantes Viser og hans mange digte. Med sine finurlige ord og skæve synsvinkler har han sat kulør på det danske sprog og hyllet den nære hverdag.

Naja Schønemann (1989)

Naja startede sin karriere som tegner i en meget ung alder og er foreløbig selvlært. Som 14-årig fik hun mulighed for at illustrere sin første historie – og har siden medvirket som illustrator på flere bøger og kortere historier ud over at passe sin skole.

Claus Rye Schierbeck (1968)

Claus startede som ingeniør med at arbejde på et universitet, hvor han lavede bittesmå pumper og bitte bittesmå ventiler. Men så begyndte han at tegne. Først tegnede han pumper og ventiler (selvfølgelig). Så tegnede han nogle drager, som boede i et komfur, til en bog, hans legekammerat Jens havde skrevet. Jens og Claus har siden lavet mange bøger sammen.

Kim Svarer (1979)

Kim har altid vidst han ville være tegner, så det blev han. Hvor nogle kom i lære som kleinsmed, blev han uddannet som animator og det betød så, at han ikke gad andet end at tegne til stor fortrydelse for webforlaget ConDidact, som kom til at ansætte ham (det skete vist nok på tom mave).

Irene Hedlund (1947)

Irene er uddannet som illustrator på Kunsthåndværkerskolen i København. Hun har tegnet til en lang række billedbøger, bl.a. H.C. Andersens eventyr, men har også selv skrevet tekster til nogle af billedbøgerne. I 1992 modtog Irene Kulturministeriets Illustratørpris.

Dina Gellert (1961)

Dina lærte selv at tegne. Det har ført til en professionel karriere med illustrationer af næsten 200 bøger, der har sat hende på Kulturministeriets æresliste. Hun debuterede med billedbogen »Da Leopold blev ond«, som hun også selv skrev.

Flemming Quist Møller (1942)

Flemming er både kendt som forfatter, musiker og tegner – ikke mindst for hans uforglemmelige Cykelmyggen Egon, Jungledyret Hugo og Bennys Badekar. Hans originale, syrede og festlige historier og tegnefilm har været et vigtigt bidrag til børnekulturen i Danmark.